kring Karel Van de Poele

Zij koos in plaats van eigen huis,
een muur van naakten steen,
een houten diamanten kruis,
een perelsnoer van been;
een lijkdoek en een boetgewaad
voor trouwkleed, voor juweel,
een boek waar Gods gebed in staat:
't is al haar erfelijk deel.
En Christus' arme zieke lêen,
zijn lijden, zijn verdriet.
Voor bruidschat is haar toegegêen
en zij ontzegt het niet.

G. Gezelle

Kloostergemeenschappen te Lichtervelde

Marjet Vandenbulcke

De eerste decennia van de negentiende eeuw zijn voor kerk en kloosterorden een uiterst moeilijke tijd. De sociale mistoestanden (onder meer in de Kerk) van het Ancien Régime hadden in Frankrijk reactie uitgelokt die geëindigd was in de bloedige Franse Revolutie van 1789. Wanneer in 1792 – '93 de Oostenrijkse Nederlanden door de Fransen eerst veroverd en in 1795 eenvoudigweg geannexeerd worden, brengt de bezetter niet alleen zijn weinig populaire administratie, maar tegelijkertijd het revolutionaire gedachtengoed mee.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

1 De ontstaansperiode

Voor de Kerk begint de Beloken Tijd. Priesters moeten de eed van trouw aan de Franse republiek afleggen, maar weigeren massaal. Seminaries worden gesloten, kloosterorden ontbonden en hun bezittingen verbeurd verklaard. Vanaf 1797 wordt ook de armenzorg, sedert mensenheugenis een activiteit van de kerk, op burgerlijke leest geschoeid: de Burelen van Weldadigheid vervangen de oude Tafels van de H. Geest. Vanaf 1801 komt er weliswaar enige versoepeling. In het Concordaat van 15 juli tussen Napoleon en Pius VII wordt de godsdienst opnieuw getolereerd, al moet de openbare eredienst zich aan de politiereglementen aanpassen. Priesters worden staatsambtenaren en de bisdommen werden hervormd[1].

In 1802 volgt een decreet van Napoleon waarbij er in elke gemeente een school moet geopend worden waar de leerstof gebaseerd is op de republikeinse ideeën. De nieuwe onderwijsvorm met een leerprogramma waarin De Rede de godsdienst vervangt, heeft tot doel een Fransgezinde en bekwame elite te vormen en richtte zich hoofdzakelijk op de betere burgerij. In het landelijke en armoedige Vlaanderen van toen houden de ouders hun kinderen liever thuis. Zij zitten verspreid over akker en veld.

Het onderwijs vervalt en de thuiszorg voor zieken en armen, opgenomen in gezinnen, wordt verwaarloosd. Elk kerkelijk element of persoon wordt immers gebannen uit het onderwijs en het Armbestuur.

Het onderwijs én de armenzorg, de twee oudste prerogatieven van de Kerk, zijn nu door de staat overgenomen, en de sfeer in 't algemeen is niet bepaald kerkgezind.

---

1 Het bisdom Brugge waarvan Lichtervelde altijd deel had uitgemaakt, wordt afgeschaft en opgenomen in de grotere entiteit van het bisdom Gent. Bisschop op dat ogenblik is de Fransman Fallot de Beaumont, een fervent aanhanger van het Napoleontisch regime.

2 Pastoor Jacobus d'Hooghe, een sterke figuur

In dit politiek-religieus klimaat komt Jacobus Emmanuel D'hooghe op 26 juni 1804 te Lichtervelde aan, op dat ogenblik een uit de kluiten gewassen dorp met een goeie 4600 zielen, kleine boeren, landarbeiders, spinsters, thuiswevers en kantwerksters, die het geen van allen breed hebben. D'Hooghe komt er als opvolger van Bernard Vandendriessche die na amper één jaar pastoorsambt te Lichtervelde overleden is. Diens voorganger Franciscus Janssens werd luttele jaren eerder door de Fransen uit Lichtervelde verbannen, evenals toenmalig onderpastoor Verhaeghe. De herinnering aan deze deportaties en andere pesterijen van de Fransen is nog levendig op het ogenblik dat d'Hooghe te Lichtervelde benoemd wordt. Burgemeester in 1804 is de weinig populaire Bruggeling Jean Custis, die nauwgezet de richtlijnen van zijn Brugse prefect uitvoert. Kortom, het politiek klimaat van die tijd was de Kerk helemaal niet genegen.

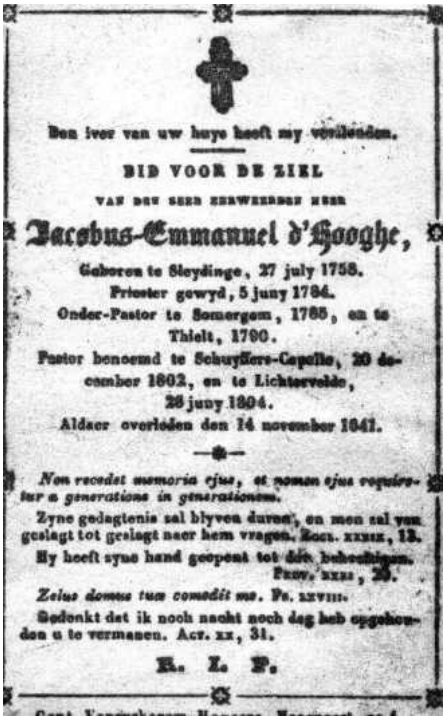
Den ivor van uw huys heeft my verteerd.

BID VOOR DE ZIEL

VAN DEN SEER EERWEERDEN HEER

Jacobus-Emmanuel d'Hooghe,

Geboren te Sleydinge, 27 july 1758.
Priester gewyd, 5 juny 1784.
Onder-Pastor te Somergem, 1785, en te Thielt, 1790.
Pastor benoemd te Schuyffers-Capelle, 20 december 1802, en te Lichtervelde, 28 juny 1804.
Aldaer overleden den 14 november 1841.

Non recedet memoria ejus, et nomen ejus requiretur a generatione in generationem.

Zyne gedagtenis zal blyven duren, en men zal van geslagt tot geslagt naer hem vragen. Eccl. XXXIX, 13.

Hy heeft syne hand geopend tot den behoeftigen. Ezov. XXXI, 20.

Zelus domus tuæ comedit me. Ps. LXVIII.

Gedenkt dat ik noch nacht noch dag heb opgehouden u te vermanen. Act. XX, 31.

R. I. P.

Gedachtenisprentje voor pastoor D'Hooghe

Algauw onderkent d'Hooghe de noden van de bevolking: onderwijs voor de kinderen en zorg voor armen en zieken. Tijdens zijn lange priesterloopbaan te Lichtervelde zal hij niet alleen het kerkgebouw vergroten en het ouderlingengesticht inrichten, maar ook -helemaal tegen de tijdsgeest in- twee kloostergemeenschappen oprichten, in 1805 de Zusters Paulinen en in 1836 de Zusters van Liefde van de H. Jozef.

Heemkundige kring Karel V

3 De zusters Paulinen

Op 6 juni 1805, nog in volle Franse tijd, wordt in Lichtervelde de kiem gelegd voor een nieuwe kloostergemeenschap, die zich tot doel stelt onderricht te geven aan jongens en meisjes en daarnaast ook aan thuisverpleging te doen.

Het is pastoor d'Hooghe die zorgde voor de nodige gronden waar de aanstaande religieuzen hun armtierig kloosterhuis kunnen op bouwen. Twee kleine perceeltjes grond, ongeveer op de huidige locatie, worden gekocht met giften van Pieter Provoost en Francis Perneel-Provoost, volgens akte van 18 december 1804[2]. Als erkentelijkheid verbindt de pastoor zich van *'zijn leven lank gedeurende tot lavenisse der*

[2] Het grootste perceel, 8 are en 89 milli-are (60 roeden), werd gekocht van Michel Denolf voor de som van 200 Fr., volgens akte verleden door notaris Vanhee. Het lag ongeveer waar nu nog het klooster staat, of zoals men het vroeger verduidelijkte: *'ten noorden van de kalsijde loopende van Lichtervelde dorp naar die van Thourhout op Rousselaere'.* Het tweede stukje grond, groot 1 are 30 milli-are werd voor 114,28 Fr. gekocht van Jean Delafontaine, schoonbroer van Michel Denolf.

zielen van Pieter Provoost, Joanna en Thérèse Provoost, mitsgaeders Francis Perneel na hun overlijden en in hun leven tot lavenisse der zielen van hun familie te zullen exhonoreeren in elk jaer met de gerequireerde formaliteiten twee jaergetijden en verbind zig van de jaergetijden na zijn dood te zullen doen exhonoreeren zoolange als zijne successeur in functie, den futuren heer pastoor van Lichtervelde zal leven altijd ten onkoste van dito kinders …'

Op deze grond wordt de armeschole gebouwd, *een woonhuys in steen en gedekt met strooy en riet*.

Nog andere weldoeners zijn Isabelle Fiers, Joannes Debusschere, Pertronella Callewaert en Godelieve Vanhoorne en uiteraard pastoor d'Hooghe zelf die 'van desen negensten januari geeft en legateert aan de kloosterzusters alles wat hij tevoren aankocht voor het klooster'.

De ijverige pastoor kan enkele jonge dochters van goede familie overtuigen om een gemeenschap te vormen, zonder een bepaald kloostercostuum, met als doel onderwijs te geven aan jongens en meisjes en arme zieken thuis te verzorgen. Door het verzorgingswerk ten huize van de armen worden de zusters Paulinen stilaan ook Zusters van Liefde genoemd, wat in de lijn ligt van hun patroonheilige Vincentius a Paulo. Naast lichamelijke verzorging doen ze ook aan zielenzorg[3].

Nadat op 6 juni 1805 de eerste drie devote dochters het schamele woonhuis annex school hebben betrokken, sluiten zich nog meer vrouwen aan en moet men noodgedwongen uitbreiden. Reeds in 1806 wordt een tweede aankoop van grond gedaan. Het betreft een partie meesch, groot 20 aren 71 centi-aren voor de som van 544,21 fr. en 2 fr. armgeld.

Bij de stichting op 6 juni 1805 is nog geen sprake van een echt klooster. Men leeft er wel gemeenschappelijk en streeft een zelfde doel na. Pas in 1810, vijf jaar na de feitelijke stichting, worden zes zusters geprofest en dragen ze eindelijk een kloosterhabijt. Het zijn:

- Zuster Francisca (Francisca Tempelaere),
- Zuster Theresia (Theresia Tempelaere),
- Zuster Anna-Theresia (Anna-Theresia Vandevelde),
- Zuster Joanna (Maria-Joanna Audenaerde),
- Zuster Cecilia (Cecilia Smids)
- en Zuster Barbara (Barbara Pape).

In 1834 dienen ze een verzoek tot erkenning in, gericht aan koning Leopold I en in 1835 kan secretaris Wyffels de erkenning notuleren van de *'soeurs hospitalières, gekend onder de naam van de Zusters van de H.Vincentius a Paulo'*. Wat verder worden ze liefdezusters genoemd.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

---

3 De laatste zuster die aan thuisverpleging deed was zuster Ursula, overleden in 1873. Toen had het Godshuis reeds grotendeels die zorgende taak overgenomen.

3.1 Het onderwijs

Hoewel in de negentiende eeuw jongens en meisjes naar dezelfde school gaan, is er toch geen sprake van een gemengde school in de huidige betekenis. Een sterke scheiding blijft gehandhaafd, met uitzondering van de Veldschool (1868). Want, zo meent men: 'voor de zedelijkheid is de gemengde school af te raden, tenzij in geval van nood'.

De kinderen worden door de zusters onderricht in godsdienst, lezen, cijferen, maar de meisjes ook in *spinnen, stoppen, breyen, naayen*, enz.

Sedert de oprichting van Belgie in 1830 komt de Franse taal algemeen meer in voege, met een taalstrijd als gevolg. Het was bekend dat de leerlingen van zuster Benedicta op de speelplaats zongen: *Entrez dans la danse, faites la révérence, prenez ce que vous voulez…* en dit tot ergernis van de rijke kinderen die van huis uit Frans spreken en zich dus meer waard achten.

3.2 De kantschool

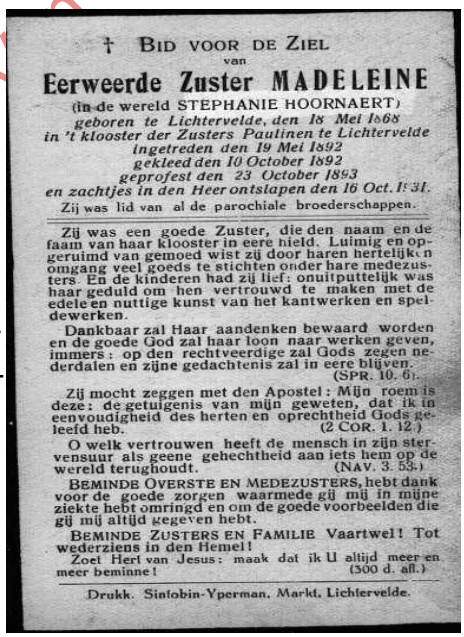

† BID VOOR DE ZIEL
van
Eerweerde Zuster MADELEINE
(in de wereld STEPHANIE HOORNAERT)
geboren te Lichtervelde, den 18 Mei 1868
in 't klooster der Zusters Paulinen te Lichtervelde
ingetreden den 19 Mei 1892
gekleed den 10 October 1892
geprofest den 23 October 1893
en zachtjes in den Heer ontslapen den 16 Oct. 1931.
Zij was lid van al de parochiale broederschappen.

Zij was een goede Zuster, die den naam en de faam van haar klooster in eere hield. Luimig en opgeruimd van gemoed wist zij door haren hertelijken omgang veel goeds te stichten onder hare medezusters. En de kinderen had zij lief: onuitputtelijk was haar geduld om hen vertrouwd te maken met de edele en nuttige kunst van het kantwerken en speldewerken.

Dankbaar zal Haar aandenken bewaard worden en de goede God zal haar loon naar werken geven, immers: op den rechtveerdige zal Gods zegen nederdalen en zijne gedachtenis zal in eere blijven. (SPR. 10. 6).

Zij mocht zeggen met den Apostel: Mijn roem is deze: de getuigenis van mijn geweten, dat ik in eenvoudigheid des herten en oprechtheid Gods geleefd heb. (2 COR. 1. 12.)

O welk vertrouwen heeft de mensch in zijn stervensuur als geene gehechtheid aan iets hem op de wereld terughoudt. (NAV. 3. 53.)

BEMINDE OVERSTE EN MEDEZUSTERS, hebt dank voor de goede zorgen waarmede gij mij in mijne ziekte hebt omringd en om de goede voorbeelden die gij mij altijd gegeven hebt.

BEMINDE ZUSTERS EN FAMILIE Vaartwel! Tot wederziens in den Hemel!

Zoet Heri van Jesus: maak dat ik U altijd meer en meer beminne! (300 d. afl.)

Drukk. Sintobin-Yperman, Markt, Lichtervelde.

Het jaar 1842 luidt het begin van de ongeluksjaren in, veroorzaakt door mislukte oogsten van aardappelen en rogge en door economische crisis. Er heerst alom werkloosheid. Om toch een klein gezinsinkomen te verwerven wordt in de kloosterschool het kantklossen, in de volksmond spellewerken genoemd, aangeleerd. Twee klassen worden aan de oostvleugel van de meisjesschool bijgebouwd, waarvan één bestemd voor de spellewerkschool. Pastoor Jacobus Vannieuwenhuyse, de opvolger van d'Hooghe, had hiertoe 3.000 Fr. giften ingezameld. Ook de Staat en de Provincie geven subsidie. Het leerlingenaantal loopt op tot 250 in de leeftijd van 9 jaar tot 30 jaar. In 1884 zijn er zelfs 300 leerlingen ingeschreven in de kantschool van het centrum en 60 in de kantschool van het Heerenveld. Eén à twee uren per dag worden besteed aan algemene vakken: catechismus, lezen en schrijven (rekenen staat niet op het programma) en de rest aan breien, naaien en kantklossen[4]

Het is zuster Madeleine (Stephanie Hoornaert) die de school leidt. De kantwerkschool krijgt langzamerhand grote bekendheid en haalt zelfs de tentoonstelling van 1900 in Parijs. De leerlingen vervaardigen Valenciennes-kant en fijne Cluny. Ze krijgen ondermeer de opdracht van het koninklijk huis te Brussel om een kanten kleed te maken voor princes Clementine[5]. René Begerem, een kanthandelaar uit Ieper, bewonderde erg het werk van de Lichterveldse kantwerksters. Op 3 september 1904

Heemkundige kring Karel van de Poele

4 LERMYTE, dr. J-M.: Voor de ziel van het kind, West-Vlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, Brugge, 1985, p. 213.

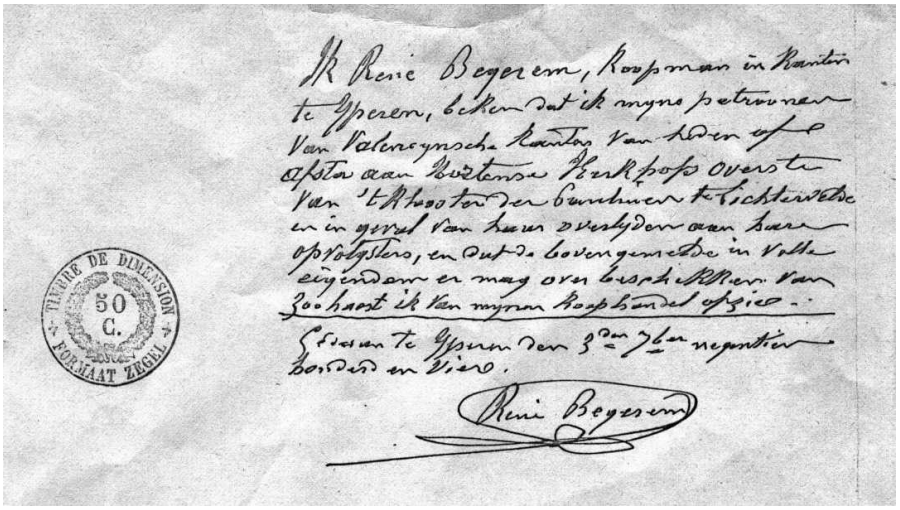
Ik René Begerem, Koopman in Kanten
te Yperen, beken dat ik myne patronen
van Valenceynsche Kanten van heden af
afstaen aen Suzanna Perkpoos overste
van 't Klooster der Zusters te Lichtervelde
en in gerael van haere overheyden aen haere
opvolgsters, en dat de overgemelde in volle
eygendom en mag over beschikken van
zoo haest ik van myn koophandel afgae.
Gedaen te Yperen den 3den 7ber negentien
honderd en vier.
René Begerem
TIMBRE DE DIMENSION
50
C.
FORMAAT ZEGEL

Brief van kanthandelaar René Begerem

schenkt hij, in een verzegeld schrijven, zijn patronen van Valencijennes-kant aan de overste van de zusters Paulinen en haar opvolgsters.

Onder het werken wordt de catechismus opgezegd of worden liedjes gezongen. Als de leerlingen te koud hebben, gaan ze naar kuiper of oomtje Fonteyne met hun vuurpotje. Voor een cent is hun potje met bakkerskolen gevuld, net genoeg om hun koude voeten en/of handen een tijdje te verwarmen. Klaslokalen worden immers niet verwarmd.

De kantwerkschool heeft opgehouden te bestaan in 1914 bij het invoeren van de wet op het verplicht onderwijs tot 14 jaar.

Vlnr: de zusters Berchmans, Ignatia, Gertrude en Helena poseren voor de Veldschool

3.3 De school op het Heerenveld

Wij verwezen reeds naar de oprichting van de Veldschool in 1868 waartoe het bestuur van het klooster beslist had. Een perceel van dertig are zaailand in het Heerenveld wordt vanaf 1 december 1867 aan de zusters Paulinen voor 99 jaar in cijnspacht gegeven. Reeds het daaropvolgende jaar wordt het schoolhuis gebouwd met twee klassen, gevolgd

Heemkundige kring

5 Prinses Clementine van België (1872 – 1955) was de jongste dochter van Leopold II. Zij huwde in 1910 met Victor Napoleon Bonaparte, een verre achterneef van de franse Keizer. Het kanten bruidskleed was een geschenk van de Belgische bevolking aan de jonge prinses.

door nog twee klassen in 1881. Gedurende de periode 1868-1968 zullen de zusters Paulinen de Veldschool besturen met veel liefde en doortastendheid, zoals Modest Maertens het zo schitterend beschreef in Met een knipoogje tegen 'Het Veld' [6].

3.4 De St Aloysiusschool

Onder de schoolstrijd van 1879 wordt de officiële gemeenteschool (school Reynaert) in een gemengde school veranderd. De school is niet katholiek, maar neutraal. Dat nemen de katholieke Lichterveldenaren niet. In 10 dagen tijd wordt het nodige geld ingezameld om bij het nonnenklooster de Sint-Aloysiusschool voor jongens op te richten. Zij bevat twee klaslokalen, gelegen langs wat men toen de Statiedreef noemde. Op de voorgevel (zie foto) ziet men nog de witte uitsparing waarop de naam van de school vermeld stond. Deze voorgevel werd inmiddels grondig herbouwd. Gekende lesgeefsters van toen waren de zusters Scholastica, Agnes en Marie. Op de eerste verdieping bevindt zich de zaal voor de Congregatie der jonge dochters.

In dit gebouw was de Sint-Aloysiusschool ondergebracht.

De wet op het lager onderwijs van 1879 houdt ondermeer het volgende in:

1. de vrije scholen zullen voortaan niet meer door de gemeente kunnen aangenomen worden;
2. iedere gemeente moet een openbare school oprichten, zonder rekening te houden met private scholen;
3. het godsdienstonderricht wordt van het programma geschrapt;
4. het toezicht door plaatselijke of diocesane geestelijkheid wordt afgeschaft.

---

6 MAERTENS, Modest: Met een knipoogje tegen 'Het Veld' in Vijftiende Jaarboek van de Heemkundige Kring Karel van de Poele, Lichtervelde, 1999, p. 17 e.v.

Zowel de gemeenteraad, met burgemeester Kerkhofs, als de kloostergemeenschap van de zusters Paulinen protesteren, elk op hun manier, tegen deze wet door bijvoorbeeld de St. Aloysiusschool in een mum van tijd op te richten.

Van het Klooster tot den Hemel: wat is de overgang gemakkelijk! H. Bern.

✠ Ter zaliger nagedachtenis
van
Eerweerde Moeder Pauline,
in de wereld MELANIE POODTS,

geboren te Brugge, den 15 Februari . . 1829,
in het Klooster der Paulinen te Lichtervelde aanveerd, den 2 Juli 1856,
gekleed, den 2 October 1856,
geprofest, den 1 October 1857,
Moeder Overste gekozen, den 24 Juli . . 1865,
haar ontslag gegeven, den 3 September . 1902,
aldaar godvruchtig overleden, den 25 December 1906.

R. I. P

God en de menschen aangenaam, hare gedeugenis blijft in zegening. Eccli. XLV, 1.

Gedurende hare lange levensbaan, ging zij door goed doende, hare medezusters stichtende door haar regelmatig leven, hare vurige godvruchtigheid, haren iever voor het onderwijs der kinderen, hare stille verduldigheid in het lijden en de ongemakken haar de laatste jaren van haar leven overgekomen.

De Heer vergelde haar nu hare goede werken! Zij ontvange eene overvloedige belooning van den God van Israël tot welken zij gekomen is en onder wiens vleugelen zij altijd haren troost en hare sterkte gezocht heeft. Ruth. II, 12.

Beminde Zusters en Schoolkinderen, doet hetgeen gij van mij geleerd, van mij ontvangen, van mij gehoord en in mij gezien hebt, en de God van vrede zal met u zijn. Ad Phil. IV, 9.

Heilig Hert van Jesus, maak dat ik u meer en meer beminne. (300 d. afl.)

Zoet Hert van Maria, wees mijne zaligheid. (300 d. afl.)

Lichtervelde, drukk. Sintobin-Hyperman.

Op 2 december 1879 verzoekt de provinciegouverneur Lichtervelde een openbare meisjesschool op te richten. De gemeente weigert hieraan gevolg te geven 'gezien de bestaande meisjesschool alle voldoening geeft en niemand er over reclameert.'

Na de val van de liberale regering nemen de katholieken voor 32 jaar het bewind in handen. De schoolwet van 1884 brengt opnieuw vrede. Het zal echter nog veel strijd vergen vooraleer het vrije onderwijs dezelfde voordelen geniet als het officiële. De overste van de zusters, zuster Pauline (Melanie Poodts), heeft hiervoor sterk aangedrongen bij de plaatselijke overheid.

In 1898 onderwijzen de zusters Paulinen 977 leerlingen, verdeeld over:

1. bewaarschool 188
2. lagere school 214
3. Heerenveldschool 124 (lagere klassen en kleuterschool samen)
4. kantwerkschool 179 (163 centrum + 16 Heerenveld)
5. zondagschool 272 (+ 95 die ook de dagschool volgden).

De vrije school van de zusters wordt door de gemeente aangenomen in de zitting van de gemeenteraad op 25 februari 1885.

Mettertijd worden zowel de religieuzen als de leerlingen talrijker. Daarom worden in 1902 drie klassen bijgebouwd langs de noord-oostkant met daarboven slaapkamers voor de zusters.

Heemkundige kring Karel V

3.5 Een jubileum

In 1905 kan de kloostergemeenschap haar 100-jarig bestaan vieren. De gedachtenis die bij deze gelegenheid werd verspreid, spreekt voor zichzelf. Het feestgedicht, langs de binnenkant, werd gemaakt door pastoor Joannes Desmet.

Bij de misviering en het daarop volgend Te Deum zijn, naast pastoor Joannes Desmet, ook de drie onderpastoors, Ryckewaert, Lammerand en Six aanwezig. De zusters geven elk schoolkind twee koffiekoeken mee naar huis en het gedachtenisprentje.

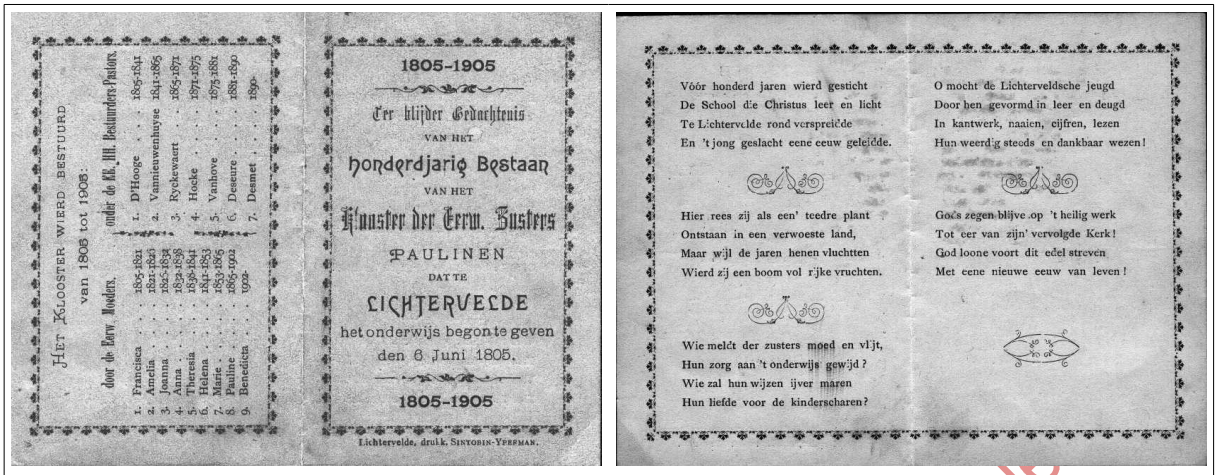

HET KLOOSTER WIERD BESTUURD
van 1805 tot 1905:
door de Eerw. Moeders, onder de Kr. Alt. Bestuurders-Pastors.

1.	Francisca	1805-1821	1. D'Hooge . . 1805-1841
2.	Amelia . .	1821-1825	2. Vanmeuwenhuyse 1841-1865
3.	Joanna . .	1825-1839	3. Ryckewaert . 1865-1871
4.	Anna . .	1839-1858	4. Hocke . . . 1871-1875
5.	Theresia .	1858-1841	5. Vanhove . . 1875-1881
6.	Helena . .	1841-1853	6. Deseure . . 1881-1890
7.	Marie . .	1853-1865	7. Desmet . . 1890-
8.	Pauline . .	1865-1902	
9.	Benedicta .	1902-	

1805-1905

Ter blijder Gedachtenis
VAN HET
honderdjarig Bestaan
VAN HET
Klooster der Eerw. Susters
PAULINEN
DAT TE
LICHTERVELDE
het onderwijs begonte geven
den 6 Juni 1805.

1805-1905

Lichtervelde, druk. SINTOBIN-YPEERMAN.

Vóór honderd jaren wierd gesticht
De School die Christus leer en licht
Te Lichtervelde rond verspreidde
En 't jong geslacht eene eeuw geleidde.

Hier rees zij als een' teedre plant
Ontstaan in een verwoeste land,
Maar wijl de jaren henen vluchten
Wierd zij een boom vol rijke vruchten.

Wie meldt der zusters moed en vlijt,
Hun zorg aan 't onderwijs gewijd?
Wie zal hun wijzen ijver maren
Hun liefde voor de kinderscharen?

O mocht de Lichterveldsche jeugd
Door hen gevormd in leer en deugd
In kantwerk, naaien, eijfren, lezen
Hun weerdig steeds en dankbaar wezen!

Gods zegen blijve op 't heilig werk
Tot eer van zijn' vervolgde Kerk!
God loone voort dit edel streven
Met eene nieuwe eeuw van leven!

In oktober 1910 wordt gestart met de bouw van een nieuw kloosterhuis, onder toezicht van Thierry Nolf en het bestuur van pastoor J. Desmet en moeder-overste, zuster Benedicta. Wanneer de kap geplaatst is, trakteert moeder Benedicta met hesp en een ton bier! De sloop van het oude klooster uit 1805 begint op 5 februari 1912. Daarna wordt nog in een nieuwe vleugel een washuis ondergebracht met vier slaapkamers voor de zusters.

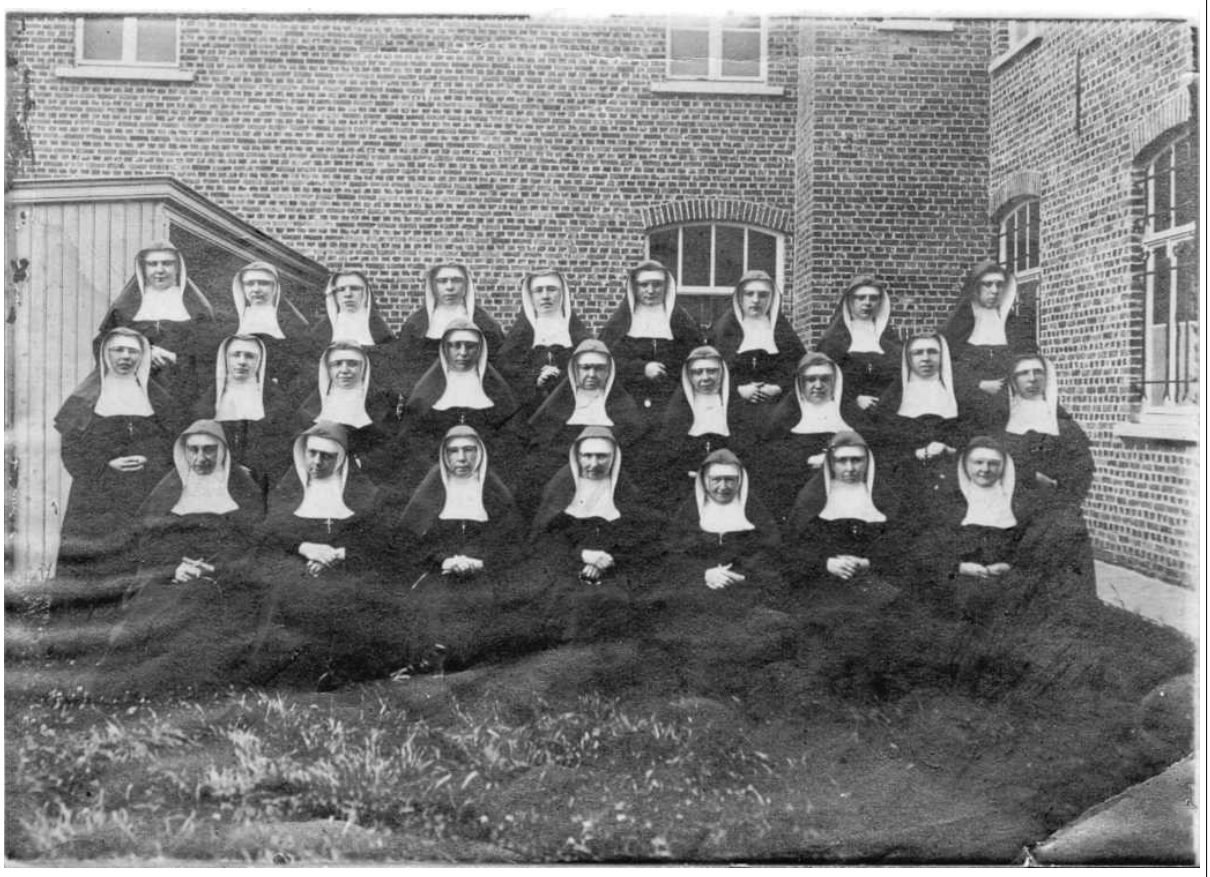

De gelukkige zusters bij het nieuwe kloostergebouw - 1912

3.6 Moeilijke jaren aan de horizon

Een vredig geluk blijft nooit lang duren. In 1912 worden de werken gestart om de Marktstraat te door te trekken. De eigendom van de zusters wordt letterlijk in twee gesneden. Op 28 oktober van dat jaar wordt de moestuin opengebroken, de omheiningshaag verplant, fruitbomen gerooid. Dwars doorheen de oorspronkelijke tuin wordt de nieuwe straat aangelegd… tot groot verdriet van de zusters.

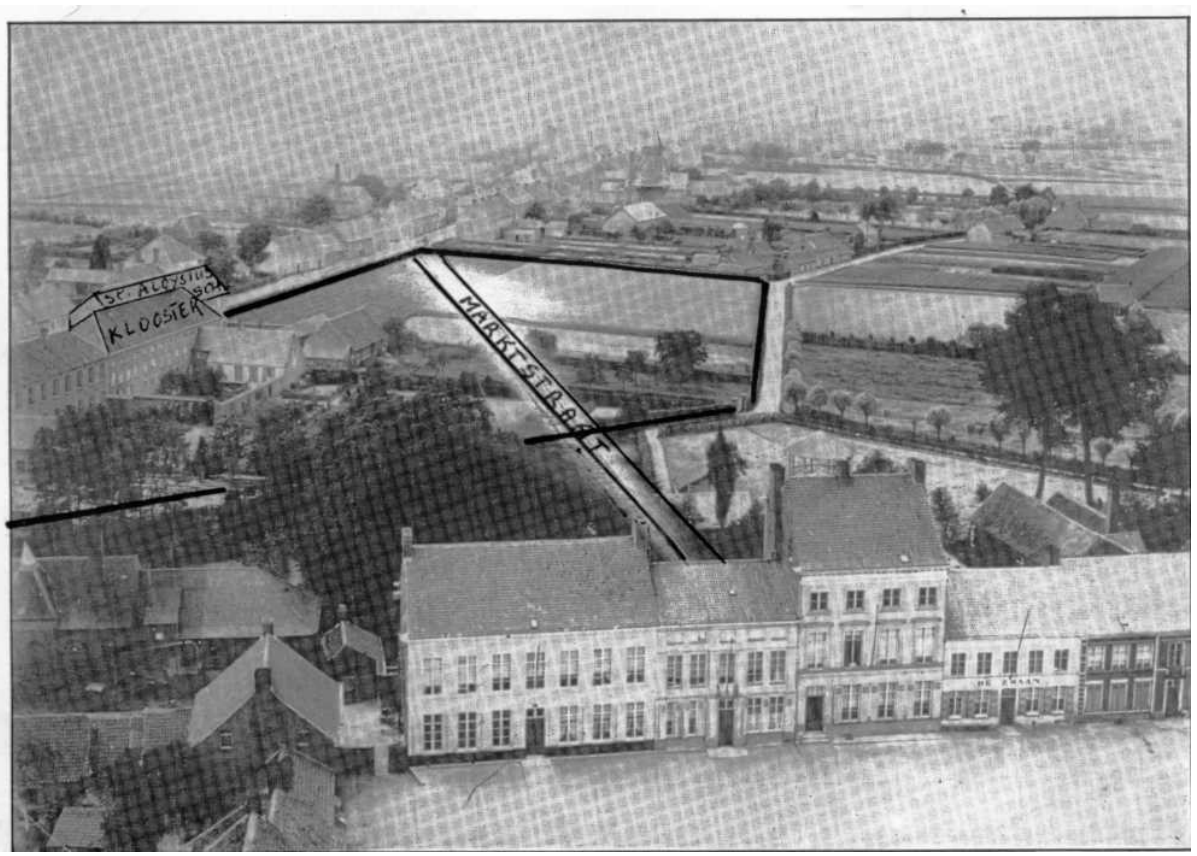

Het tracé van de nieuw aan te leggen Marktstraat snijdt het kloosterdomein diagonaal middendoor.

De omlijning op de foto toont aan dat de eigendom van het klooster zich uitstrekte van de Statiestraat tot de hedendaagse Burgemeester Callewaertlaan (voorheen de Kleine Statiestraat), de Zandstraat, de Vredestraat en de Middenstraat.

Tijdens de jaren 1912-13 worden nog drie klassen gebouwd op de benedenkoer. De uitbrekende oorlog (die voor de kloostergemeenschap dramatisch zal worden) komt aan die uitbreidingswerken een halt toeroepen.

Begin oktober 1914 komen zo'n 2.370 militairen van het achteruitrekkende Belgische leger te Lichtervelde aan. 228 onder hen vinden een tijdelijk onderdak bij de zusters. Na de aftocht van de Belgische soldaten zijn het vluchtelingen uit de frontstreek die have en goed verlaten hebben en naar Lichtervelde afzakken. Ze komen van Esen, Klerken, Woumen, Hooglede… Een grote groep vindt onderkomen bij de zusters Paulinen waar ze boven de congregatiezaal van de Jonge Dochters hun intrek ne-

men. Onder hen bevindt zich ook de pastoor van Klerken, Edmond Denys, aalmoezenier van de seizoenarbeiders in Frankrijk.

Uit zijn oorlogsdagboek Uitgedreven dat Edmond Denys bijhield tijdens deze trieste dagen halen we een paar fragmenten aan die typerend waren voor de zusters Paulinen.

'Onder ons bevonden er zich oude gebrekkige mensen, weesjongens, kloosterlingen en geestelijken. We werden vooruit gedreven als krijgsgevangenen naar de nieuwe kloosterschool, waar onlangs een bom 107 ruiten had doen springen. Noch vuur noch vonke was er te zien of te voelen. Dit was bij de zusters Paulinen in de Stationsstraat.'

En verder

'Er waren veel te weinig levensmiddelen te Lichtervelde voor zoveel mensen die daar op de middagstond onverwacht toekwamen. De wetsheren en de schoolzusters deden het mogelijke om ons volk te spijzen, dat watertandde naar een snede brood. Ondertussen gaven de zusters aan ons, geestelijken, en aan onze zusters van Klerken hun eigen middagmaal. Deze menslievendheid en genegenheid van de zusters zullen we nooit vergeten... Openbaarlijk zeg ik hen op deze bladzijde van harte duizendmaal dank en ook de wetsheren van deze schone gemeente...'

Heemkundige kring Karel Van de Poele

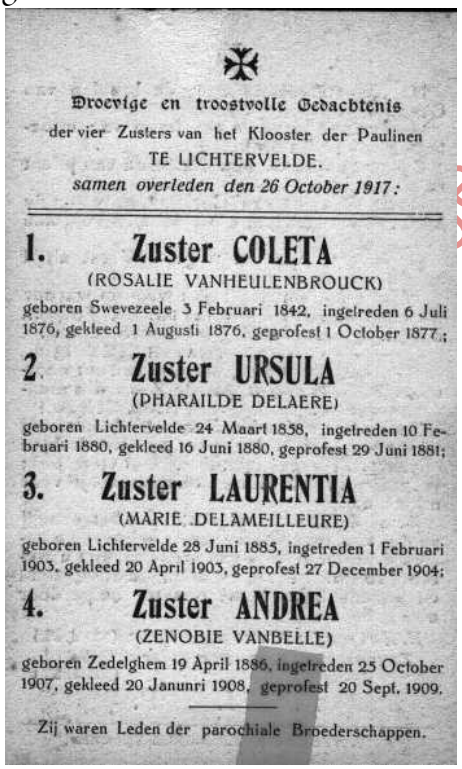

Droevige en troostvolle Gedachtenis
der vier Zusters van het Klooster der Paulinen
TE LICHTERVELDE.
samen overleden den 26 October 1917:

1. **Zuster COLETA**
(ROSALIE VANHEULENBROUCK)
geboren Swevezeele 3 Februari 1842, ingetreden 6 Juli 1876, gekleed 1 Augusti 1876, geprofest 1 October 1877.;

2. **Zuster URSULA**
(PHARAILDE DELAERE)
geboren Lichtervelde 24 Maart 1858, ingetreden 10 Februari 1880, gekleed 16 Juni 1880, geprofest 29 Juni 1881;

3. **Zuster LAURENTIA**
(MARIE DELAMEILLEURE)
geboren Lichtervelde 28 Juni 1885, ingetreden 1 Februari 1903, gekleed 20 April 1903, geprofest 27 December 1904;

4. **Zuster ANDREA**
(ZENOBIE VANBELLE)
geboren Zedelghem 19 April 1886, ingetreden 25 October 1907, gekleed 20 Januari 1908, geprofest 20 Sept. 1909.

Zij waren Leden der parochiale Broederschappen.

Kom, Bruid van Christus, ontvang de kroon welke Hij u bereid heeft in alle eeuwigheid. Kerk. Off.

Ter zaliger nagedachtenis
van
ZUSTER CORNELIA
in de wereld SIDONIE OCKET,
geboren te Lichtervelde, 24 November 1880,
in het Klooster der Paulinen te Lichtervelde:
getreden, 22 April 1905,
gekleed, 18 September 1905,
geprofest, 9 April 1907,
overleden, 4 Juli 1918,
Zij was lid van al de parochiale Broederschappen.
R. I. P.

De Kloosterzusters zijn de bruiden van Christus. Gansch hun leven is uitoefening van plicht en liefde: zij zijn bereid te sterven als martelaressen van plicht en liefde.
Bruid van Christus, zij was een voorbeeld der kloosterdeugden: het christen onderwijs was al haar vermaak. Ook dezen die er velen in de deugd en rechtveerdigheid onderwijzen zullen blinken als sterren in alle eeuwigheid. Dan. XII, 3.
Zij wierd pijnlijk getroffen samen met vier harer medezusters, en, zonder samen met hen te sterven, begon zij acht maanden beproeving en lijden: maar acht maanden zonder zuchten of klagen, oog en herte verheven tot God, in stille lijdzaamheid en onwankelbare verduldigheid. Zij was immers het woord van Jesus haren bruidegom indachtig: « Het is door uwe verduldigheid dat gij uwe zielen moet zalig maken. »
Teergeliefde Overste en Medezusters en gij allen die mij zooveel heul en troost bijgebracht hebt, dank over uwe ontelbare bewijzen van liefde. Komt mij ter hulpe door uwe gebeden. Bij den troon des Allerhoogsten zal ik voor u en voor het klooster bidden.
H. Hert van Jesus, wees mijne liefde. (300 d. afl.)
Zoet Hert van Maria, wees mijne zaligheid. (300 d. afl.)

Lichtervelde drukk. Sintobin-Yperman.

Na de machtsovername door de Duitsers worden de kloostergebouwen door de bezetter opgeëist. Ze worden nu gebruikt als lazaret voor hun gekwetste soldaten. De zusters zelf wonen in het washuis.

De ravage na het bombardement van 16 oktober 1917 is aanzienlijk.

Maar het blijft niet bij dat ene bombardement waarover pastoor Denys het had. Op 26 oktober 1917 wordt het klooster opnieuw zwaar getroffen, dit keer door de geallieerden. Enorme schade is er aan de kloostergebouwen en vier zusters zijn gedood. Een vijfde gekwetste, zuster Cornelia, overlijdt 8 maand later.

'Dit was de zwaarste beproeving die de kloostergemeente doorstond sinds haar ontstaan'

noteren de zusters in hun annalen. En verder:

'De zusters verbleven een tijdje in de Veldschool en nadien in het huis van de heer Kerckhofs (broer van Moeder Benedicta) op de Marktplaats. 's Morgens gingen ze naar de mis in de patronagezaal (Den Tap). De parochiekerk lag ook in puinen. Binst de oorlogsjaren werden de schoollokalen door de Duitsers bezet. Noodklassen werden ingericht in huizen, door de bevolking ter beschikking gesteld. In 1919 keerden de zusters naar hun klooster terug. Ze woonden in de klaslokalen van de hoge koer. De kapel was ondertussen hersteld, zodat de inkleding van de twee postulanten kon doorgaan op 15 september 1919. De opruiming en de herstelling van de kloostergebouwen volgden geleidelijk.'

Deemoedig besluiten ze:

'Met Gods zegen zetten de zusters moedig hun apostolaatswerken voort tot welzijn van de bevolking van Lichtervelde.'

3.7 Samen met Roeselare

Heemkundige Kring Kare

Het voornaamste evenement in het leven van de kloosterzusters tussen de twee oorlogen was de fusie met de zusters van Roeselare.

John Goddeeris besteedt in zijn boek De Burgerschool te Roeselare twee paragrafen aan een diepgaande verandering in de kloostergemeenschap van de zusters Paulinen:

'Op aanraden van deken De Saegher -afkomstig van Lichtervelde- zullen op 23 augustus 1937 ook de zusters Paulinen van Lichtervelde fuseren met die van Roeselare (De Burgerschool). Beide congregaties hebben dezelfde patroonheilige en zetten zich in voor eenzelfde apostolaatswerk.

De overname van de bestaande meisjesschool in het centrum van Lichtervelde en van de gemengde school 'Heerenveld' gebeurt op 31 augustus 1937. Het bestuur komt volledig in handen van Moeder Elisabeth van Roeselare, die meteen twee zusters-onderwijzeressen naar de nieuwe communiteit stuurt: Zr. Marie-Bernard en Zr. Livina. In 1938 wordt in de Statiestraat een lokaal bijgebouwd om een vierde kleuterklas te openen. Daarnaast zijn er negen lagere en twee vierdegraadsklassen.'

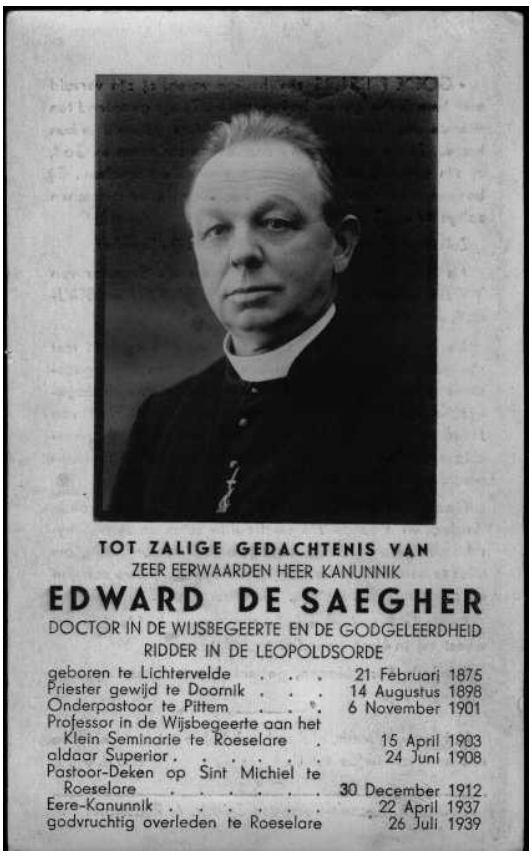
TOT ZALIGE GEDACHTENIS VAN
ZEER EERWAARDEN HEER KANUNNIK
EDWARD DE SAEGHER
DOCTOR IN DE WIJSBEGEERTE EN DE GODGELEERDHEID
RIDDER IN DE LEOPOLDSORDE
geboren te Lichtervelde . . . 21 Februari 1875
Priester gewijd te Doornik . . . 14 Augustus 1898
Onderpastoor te Pittem . . . 6 November 1901
Professor in de Wijsbegeerte aan het Klein Seminarie te Roeselare . 15 April 1903
aldaar Superior . . . . . 24 Juni 1908
Pastoor-Deken op Sint Michiel te Roeselare . . . . . 30 December 1912
Eere-Kanunnik . . . . . 22 April 1937
godvruchtig overleden te Roeselare 26 Juli 1939

Deken Edward De Saegher

Op het ogenblik van de fusie zijn er nog 19 zusters Paulinen te Lichtervelde, die voortaan de naam dragen van Zusters van de H. Vincentius.

Het zijn:

Kloosternaam	Wereldlijke naam	Ouders	
Zuster Godelieve	Renilde Callewaert	Petrus en Barbara Hoet	°Gits, 07.03.1859 †Lichtervelde, 12.06.1939
Zuster Lutgarde	Pharaïlde Bouckaert	Constantin en Theresia Lievens	°Beveren, 11.10.1873 †Lichtervelde, 22.02.1942
Zuster Germaine	Helene Sauer	Camiel en Sidonie Buyse	°Lichtervelde, 21.11.1872 †Lichtervelde, 21.02.1950
Zuster Gerarda	Marie Vanherreweghe	Constantinus en Leonie Rathé	°Lichtervelde, 13.09.1877 †Roeselare, 12.08.1949
Zuster Marie-Josèphe	Hermenie Dewulf	Joannes en Philomène Kimpe	°Lichtervelde, 28.12.1875 †Lichtervelde, 21.10.1963
Zuster Martha	Emilie Lefevre	August en Marie Delaere	°Pittem, 11.10.1879 †Lichtervelde, 27.05.1940

Heemkundige Kring Ka

Zuster Marie-Louise	Clotilde Houttekier	François en Fr. Fraeys	°Pittem, 29.08.1883 †Lichtervelde, 16.05.1962
Zuster Vincentia	Victorine Vanwalleghem	Charles en Julie Debaillie	°Lichtervelde, 27.12.1887 †Roeselare, 02.06.1962
Zuster Marie-Gabriëlle	Emma Vanseveren	Camiel en Barbara Vankeirsbilck	°St.Andries, 23.12.1888 †Lichtervelde, 07.12.1956
Zuster Berchmans	Martina Mestdagh	Carolus en Pauline Ghysot	°Brugge, 15.02.1888 †Lichtervelde, 05.09.1971
Zuster Hélène	Marie Bohez	Petrus en Leonie Declercq	°Lichtervelde, 06.10.1890 †Lichtervelde, 11.04.1946
Zuster Beatrix	Maria Vanmaele	Constant en Rosalie Patteeuw	°Zwevezele, 24.09.1888 †Zwevezele, 19.01.1979
Zuster Gertrude	Bertha Bohez	Petrus en Leonie Declercq	°Lichtervelde, 01.05.1892 †Lichtervelde, 27.05.1940
Zuster Pauline	Martha Vandenbussche	Constant en Julia Saelens	°Beveren, 25.11.1898 †Roeselare, 16.06.1962
Zuster Marie	Rachel Verbeke	François en Marie Verhalle	°Beveren, 29.04.1895 †Lichtervelde, 11.12.1982
Zuster Andrea	Margareta Perneel	Constantinus en Juliana Casaert	°Pittem, 05.03.1900 †Zwevezele, 20.05.1975
Zuster Elisabeth	Irma Huys	Emmanuel en Sylvie Christiaens	°Wingene, 30.03.1898 †Roeselare, 27.03.1992
Zuster Roza	Julia Thevelein	Cyriel en Elodie Jonckheere	°Zarren, 20.01.1909
Zuster Imelda	Martha Thevelein	Cyriel en Elodie Jonckheere	°Zarren, 15.06.1914 †Roeselare, 19.04.1992

3.8 De tweede wereldoorlog

De herschikking van het klooster was nog maar net in goede plooien gevallen of een tweede wereldoorlog kondigde zich aan.

Op 27 mei 1940, dag van de wapenstilstand in ons land, treft een bombardement van de Duitsers nogmaals het klooster. Twee zusters worden gedood: zuster Martha, 60 jaar en zuster Gertrude, 48 jaar.

De zusters van het centrum vluchten voor enkele dagen naar de Veldschool. Ze keren terug, om zo goed als mogelijk, hun taak terug op te nemen in de beschadigde en bezette gebouwen. Herhaaldelijk moeten ze de klaslokalen ontruimen voor de Duitse bezetter. Verschillende families staan een kamer in hun huis af om de kinderen beurtelings halve dagen te laten onderwijzen, terwijl vier leerjaren van de Vrije Basisschool onderdak vinden in de boerderijgebouwen van het St.Rosaliagesticht

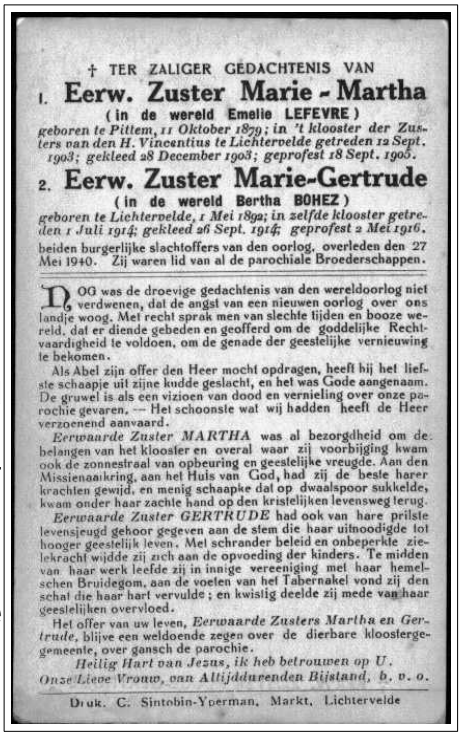

† TER ZALIGER GEDACHTENIS VAN

1. **Eerw. Zuster Marie - Martha**
(in de wereld Emelie LEFEVRE)
geboren te Pittem, 11 Oktober 1879; in 't klooster der Zusters van den H. Vincentius te Lichtervelde getreden 12 Sept. 1903; gekleed 28 December 1903; geprofest 18 Sept. 1905.

2. **Eerw. Zuster Marie-Gertrude**
(in de wereld Bertha BOHEZ)
geboren te Lichtervelde, 1 Mei 1892; in zelfde klooster getreden 1 Juli 1914; gekleed 26 Sept. 1914; geprofest 2 Mei 1916.

beiden burgerlijke slachtoffers van den oorlog, overleden den 27 Mei 1940. Zij waren lid van al de parochiale Broederschappen.

DOOG was de droevige gedachtenis van den wereldoorlog niet verdwenen, dat de angst van een nieuwen oorlog over ons landje woog. Met recht sprak men van slechte tijden en booze wereld, dat er diende gebeden en geofferd om de goddelijke Rechtvaardigheid te voldoen, om de genade der geestelijke vernieuwing te bekomen.

Als Abel zijn offer den Heer mocht opdragen, heeft hij het liefste schaapje uit zijne kudde geslacht, en het was Gode aangenaam. De gruwel is als een vizioen van dood en vernieling over onze parochie gevaren, — Het schoonste wat wij hadden heeft de Heer verzoenend aanvaard.

Eerwaarde Zuster MARTHA was al bezorgdheid om de belangen van het klooster en overal waar zij voorbijging kwam ook de zonnestraal van opbeuring en geestelijke vreugde. Aan den Missienaaikring, aan het Huis van God, had zij de beste harer krachten gewijd, en menig schaapke dat op dwaalspoor sukkelde, kwam onder haar zachte hand op den kristelijken levensweg terug.

Eerwaarde Zuster GERTRUDE had ook van hare prilste levensjeugd gehoor gegeven aan de stem die haar uitnoodigde tot hooger geestelijk leven. Met schrander beleid en onbeperkte zielekracht wijdde zij zich aan de opvoeding der kinders. Te midden van haar werk leefde zij in innige vereeniging met haar hemelschen Bruidegom, aan de voeten van het Tabernakel vond zij den schat die haar hart vervulde; en kwistig deelde zij mede van haar geestelijken overvloed.

Het offer van uw leven, *Eerwaarde Zusters Martha en Gertrude*, blijve een weldoende zegen over de dierbare kloostergemeente, over gansch de parochie.

Heilig Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U.
Onze Lieve Vrouw, van Altijddurenden Bijstand, b. v. o.

Druk. C. Sintobin-Yperman, Markt, Lichtervelde

Heemkundige kring Karel Van de Poele

3.9 Na de oorlog

Na de oorlog breekt een nieuwe tijd aan en moeten de zusters zich aan andere noden aanpassen. De jaren ’50 zijn een periode van veel werkloosheid en geen grote welstand. In 1946 richten de zusters een kosteloze leergang in: Leerwerkplaats St.-Margareta voor huishoudkunde en naaien voor meisjes boven de 14 jaar. Door deze praktische opleiding worden de toenmalige grote gezinnen flink geholpen en kan men de jonge meisjes behoeden voor mindere prettige werksituaties.

De leerwerkplaats St. Margareta

Zij wordt ondergebracht in de gewezen Congregatiezaal en in 1952 in het herstelde deel van de vernielde vleugel, gelegen langs de Statiestraat. Het bestuur dient grote financiële offers te brengen, want de aangevraagde subsidiëring bij ministerie en provincie blijft uit. Met de hervorming van de vierde graad tot Beroepsschool type 21/411 Cat. C/3 met volledig leerplan wordt de school op 1 februari 1960 uiteindelijk erkend. Ze wordt gesubsidieerd met terugwerkende kracht van 1958 af. Vanaf 1 september 1960 werd de school definitief erkend voor vier studiejaren.

Heemkundige

Het succes van de school en de aangroei van de Lichterveldse bevolking maken dat de school in de jaren ’60 uit de kleren groeit. Vanaf 1958-1959 heerst een ware bouwwoede. Er worden zes nieuwe kleuterklassen, een speelzaal voor de kleuters en een bureau voor de directrice gebouwd. In 1966-67 wordt een nieuw complex in U-vorm opgetrokken in de binnentuin van het klooster. Dit resulteert in 14 klassen, een turnzaal met kleedkamers en een projectiezaal. Lokalen, die strikt genomen tot het kloosterdomein behoren, worden nu ingepalmd voor de school. Ook de kloostermoestuin wordt flink verminderd en wat overblijft, wordt omgevormd tot siertuin. De laatste gebouwtjes van de oude boerderij worden gesloopt om de speelplaats van de lagere school te vergroten…

De laatste restjes van de kloosterboerderij

Met het opdoeken van de boerderij worden de landbouwgronden langs de Burg. Callewaertlaan en de Zandstraat verkaveld als bouwgrond.

Zo zien de zusters hun eigendom stuk voor stuk door onteigening of door bouwwerken voor de school verminderen. Alle verbouwingen of nieuwbouw opnoemen zou ons echt te ver brengen! Enkel dit nog. In 1979 wordt een omheiningsmuur geplaatst langs de Markstraat en de Vredestraat. Tussen de scheidingsmuur en het schoolgebouw, in de Marktstraat, wordt een nis aangebracht waarin het beeld komt van de H. Margareta. Dit beeld stond voorheen in een nis aan het huis van de familie De Saegher in de Statiestraat.

Heemkundige Kring Karel

Zuster Myriam (Martha Sonneville), wordt in 1980 tot directrice van de vrije basisschool benoemd. Na haar oppensioenstelling in 1992 blijft ze in Lichtervelde en wijdt zich toe aan tal van parochiale werken. Zij wordt met ingang van 01.09.1992 opgevolgd door meester Johan Cool, voorheen onderwijzer bij de gemeenteschool. De zusters weten dat het bestuur in goede handen is.

Het onderwijs evolueert verder. In 1981 staan de zusters voor de keuze: het beroepsonderwijs afbouwen of overschakelen naar een Middenschool, het V.S.O., met een tweejarige cyclus voor jongens en meisjes. Ze kiezen voor dit laatste en gaan daarvoor een fusie aan met het St. Jozefinstituut te Torhout.

3.10 Het Wit-Gele Kruis

Ondertussen neemt de kloostergemeenschap opnieuw de verantwoordelijkheid op voor de thuisverpleging van zieken. Hetgeen de zusters vanaf de beginjaren met zoveel toewijding en zonder veel plichtplegingen hebben uitgeoefend, wordt nu op nati-

onaal georganiseerde basis aangepakt. Op 20 november 1949 wordt te Lichtervelde de thuisverplegingsdienst Het Wit-Gele Kruis opgericht.

E.H. Vanbesien is diocesane proost, en onderpastoor Devloo de plaatselijke proost. Op de feestzitting zijn juffrouw Maenhout, secretaresse van West-Vlaanderen, Zuster Scholastique, algemene overste en zuster Anna, onderoverste aanwezig. Daarnaast zijn er 53 propagandisten op het appèl. In geen tijd worden duizend gezinnen lid en worden de wit-gele lidkaarten aan de vensterrand een vertrouwd beeld in de Lichtervelde straten. Normaal zou de dienst pas op 1 december 1949 in werking treden, maar reeds de dag na de feestzitting wordt de zusters om thuisverzorging gevraagd. Zoals het de Zusters van Liefde past, beginnen ze dan maar meteen. Zuster Arnolde is de eerste verpleegster.

De toewijding van de kloosterzusters bij de ziekenverzorging maakte de dienst geliefd bij de bevolking en zorgde voor een goede reputatie van het Wit-Gele Kruis, ook wanneer alleen nog lekenverpleegsters de dienst uitmaakten Door de daling van de kloosterroepingen en de uitbreiding van de organisatie worden inderdaad stilaan lekenverpleegsters ingeschakeld. Op 20 december 1988 overlijdt zuster Renata, de laatste religieuze thuisverpleegster van het klooster te Lichtervelde.

De acht zusters die actief waren als verpleegster bij het Wit-Gele Kruis waren:

1. Zuster Arnolde (Lia Verstraete);
2. Zuster Katrien (M.-José Verstraete);
3. Zuster Christilla (Lutgarde Anseel);
4. Zuster Isidora (Maria Verstraete);
5. Zuster Filippe (Jeanne-Marie Vanneste);
6. Zuster Hadewych (Julienne Mahieu);
7. Zuster Annie (Annie Geuns); en
8. Zuster Renata (Godelieve Vancouter).

Een klein aantal religieuzen vormt voortaan de achterhoede op een domein waar ze nagenoeg twee eeuwen een zeer belangrijke rol hebben gespeeld.

In maart 2001 zijn nog zes zusters gehuisvest in het klooster, nl. de zusters

1. Zuster Myriam (Martha Sonneville);
2. Zuster Felicitas (Irma Werbrouck);
3. Zuster Gregoire (Maria Vancoillie);
4. Zuster Rita (Marie-Louise Decostere);
5. Zuster Lieve (Lieve Vanhee); en
6. Zuster Alix (Simonne Waerlop).

Heden ten dage zijn de kloostergebouwen en hun hovingen steeds kleiner geworden. Dit is het gevolg van de opeenvolgende uitbreidingen van de school. In 2000-2001

Heemkundige kring Karel van de Poele

werd de grote kapel en nog andere plaatsen van het klooster verbouwd ten gerieve van de schoolgemeenschap. Misschien een kleine wetenswaardigheid: het klokkentorentje van de kapel is door toeval in handen gekomen van het tuincentrum 't Margrietje. Met Kerstdag 2000 werd het als kerststal ingericht in de nieuwe vleugel van dit centrum. Ongerestaureerd, roept het in zijn ruwe eenvoud de sfeer van vroeger weer op.

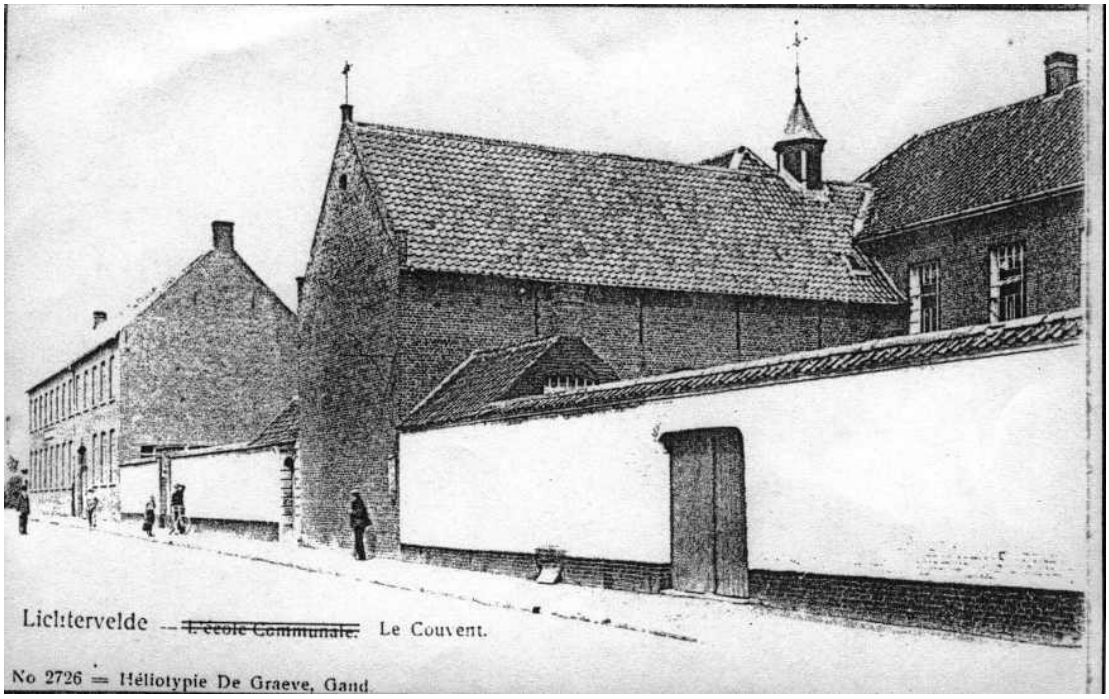

Het klooster rond 1900 met het desbetreffende klokkentorentje

4 De zusters van liefde van de h. Jozef

Vóór 1830 werden in onze contreien gebrekkigen en arme ouderlingen ondergebracht bij privé-personen[7]. Het Armbestuur betaalt de verzorgende gezinnen. Doch stilaan laat deze oppas te wensen over, mede door de groeiende armoede in de opvanggezinnen.

Vanaf 1830 heerst er grote armoede in West-Europa, inzonderheid in de beide Vlaanderen, tengevolge van de crisis in de vlas- en linnennijverheid. Met de vermindering van de vlasteelt, waar heel wat arbeidskrachten nodig waren enerzijds, en de stijging van de graan- en broodprijzen anderzijds onstaat een economische crisis, met werkloosheid en nijpende armoede als gevolg. In de periode 1830-1850 is meer dan een kwart van de West-Vlaamse bevolking behoeftig. Het arrondissement Roeselare is geen uitzondering op de algemene toestand. Volksvertegenwoordiger Alexander Rodenbach (de blinde Rodenbach), die de miserie van zijn streekgenoten goed kent, pleit voor hen voor de Kamer tijdens de hongerwinter van 1847: *'Honderden armen loopen de hofsteden af om een stuk brood te bedelen… Zij gaen dan on-*

Heemkundige K

7 Zoals dit nu nog gebeurt met psychiatrische patiënten in Geel.

der de sneeuw eene raep uyt het land scharten'[8]. Sociale voorzieningen zijn onbestaande. Eenmaal in de armoede verzeild, kan men enkel nog rekenen op het Armbestuur. Armoede, ondervoeding en kindersterfte worden vaste gegevens in veel gezinnen. Voor Lichtervelde is 1847 een van de ergste jaren. Men noteert 110 geboorten en 260 sterfgevallen op een totale bevolking van 6.015 inwoners.

Het is dan ook niet te verwonderen dat over heel Vlaanderen rechtgeaarde mensen dit leed niet meer kunnen aanzien en plaatselijk naar oplossingen zoeken, hetgeen uiteindelijk zal leiden tot de oprichting van talrijke kloostergemeenschappen. Praktisch allemaal hebben ze hetzelfde doel: het lenigen van ellende en armoede, het bestrijden van ziekte en onwetendheid, de zorg voor de marginalen van die tijd, onbemiddelde ouderlingen en wezen. Dit waren de christelijke getuigenissen in het donkere bestaan van toen.

In Lichtervelde is het pastoor d'Hooghe die voor deze minder bedeelden op de bres springt. Reeds op 31 december 1829 beslist het Armbestuur in te gaan op d'Hooghes dringende vraag om een opvanghuis te bouwen voor oude en gebrekkelyke der gemeente, in welke zij al te zamen, door dit bestuur zullen onderhouden worden Of zoals een nobele onbekende in 1898 in De Veldbloem zal schrijven: 'Oud en arm zijn, is wel het grootste ongeluk dat de mensch hier op aarde kan overkomen… Voor deze ongelukkigen die op de grens van 't leven gekomen zijn, voor dezen die noch goederen noch eigen haardstede meer bezitten, voor hen is het dat het godshuis is gesticht.

4.1 Het Sint Jozefsrustoord

Het huis wordt gebouwd op een terrein ten noorden van de Cortemark straete, tussen de aloude oliemolen en de Ketelbuiserstraat[9]. De straatnaam werd, na het bouwen van het spoorwegstation, gewijzigd in Statiestraat, althans wat het stuk betreft tussen het centrum en de spoorwegovergang.

In De Veldbloem lezen we hierover: 'Het godshuis van Lichtervelde bestaat uit eenen eigendom van ruime en welgeschikte gebouwen samen met gronden en erven, uitmakende eene boerderij alwaar een peerd gevoerd wordt'. Aansluitend maakt de auteur de opmerking dat het godshuis inderdaad onder het bestuur van de gemeente valt. 'Wel is waar, zijn het de dischmeesters die bestuur en toezicht over 't godshuis uitoefenen, maar 't is de gemeente die de dischmeesters benoemt.'

In 1837 wordt het gebouw uitgebreid en krijgt het een apart mannen- en vrouwenkwartier, streng van elkaar gescheiden.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

---

8 Uit *De Standaerd van Vlaanderen* van 13 februari 1847. Zijn toespraak hield Rodenbach op 11 februari.

9 Hiermee wordt de windmolen van het Ypershoekje bedoeld, oorspronkelijk (in 1568) de houten oliemolen van Pieter Pattyn, en tot in 1922 de stenen molen van Victor Denys.

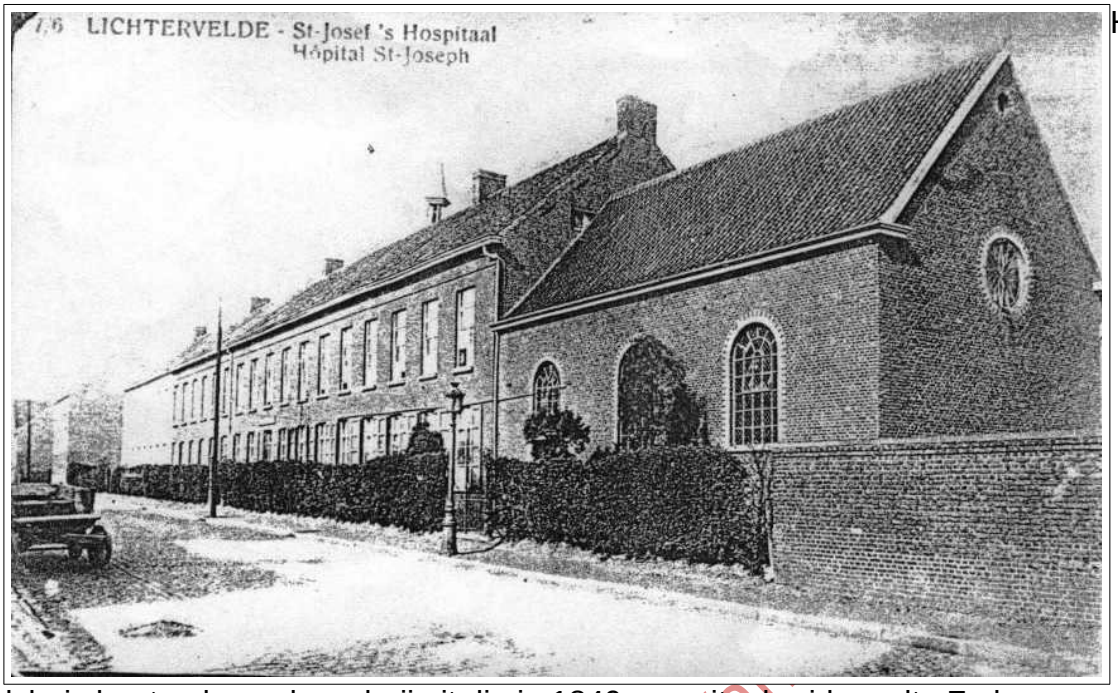

Het Godshuis baat ook een boerderij uit die in 1840 nog uitgebreid wordt. Zo lezen we in het verslag van het Armbestuur (zitting van 14 augustus 1840):

Overwegende dat het exploiteren van land om een groot deel der eetwaeren te kunnen inoogsten den besten middel is om het bestaen der hospitaelen ofte oudemanshuyzen ten platte lande te verzekeren daer het noodig akkerwerk zonder kosten kan verrigt worden door de behoeftigen die er geplaetst zijn en dat verder de boerneering in een bevolkt gesticht het noodig mest voor het land kan opleveren; overwegende dat de gelegenheid zich aanbied om den aankoop te doen der twee naerschreven eygendommen de naeste aan het hospitael gelegen, welke gelegenheyd zich waarschynlyk in ettelijke jaren niet zal vertoonen..."[10].

In 1850, jaren na de oprichting van het Godshuis, verkeerdelijk het oude mannenhuis genaamd, schrijft De Thieltenaer, naar aanleiding van het bekend maken van de zeer lage onderhoudskosten (0,10 Fr per dag in 1848) van het Godshuis te Lichtervelde:

''t Is een navolgenswaardig voorbeeld (het bouwen van een Godshuis)...overwegende dat de kosten wegens alimentaire pensioenen der gebrekkige armen welke by byzonderen gehuisvest worden van jaer tot jaer aengroeien en dat men ondervindt dat de in pensioen geplaetste persoonen niet naer behooren worden verzorgd...'

En verder

'Op 4 Maerte 1836 is Pastoor d'Hooghe aengesteld het oppertoezicht te hebben, het huyshouden te beheeren, het handwerk en de boereneering naer zyn goeddunken te bestieren

Heemkundige kring Karel Va

10 Het armbestuur van toen bestond uit Louis Vanhoorne, burgemeester en voorzitter, Hubert Montagne, Amandus Maertens, Carel Goddyn en Pieter de Cuypere, leden.

en bemachtigd tot de aanveerding van vyf Zusters van Liefde om de ouderlingen en zieken te bedienen en op te passen.'

Een K.B. van 12.9.1848 verleende aan de burgelijke hospiciën een toelage van 1.379 Fr, om het hospitaal uit te breiden.

Pastoor d'Hooghe had reeds in 1834 beroep gedaan op enkele godvruchtige jonge dochters om de zorg voor de armen op zich te nemen. In 1836 leidt dit tot het oprichten van de kloostergemeenschap van de Zusters van Liefde van de H. Jozef. De volgende zusters waren er van het eerste uur bij

1. Zuster Theresia (Theresia Dewitte), dochter van Joannes en Joanna Huys;
2. Zuster Sophia (Sophie Kindt), dochter van Franciscus en Barbara Beernaert;
3. Zuster Henrica (Henriette De Keirsgieter), dochter van Antonius en van Eugenia Onraet;
4. Zuster Regina (Rosalia Missinne), dochter van Jacobus en Rosalia Vanhecke;
5. Zuster Rosalia (Rosalia Denolf), dochter van Joannes en Theresia Lansens;
6. en Zr. Barbara (Rosalia Devloo), dochter van Antonius en Barbara Maes.

Op 26 september 1836 nemen deze zes postulanten het kloosterhabijt aan.

Het credo van de kloostergemeenschap wordt het best samengevat door de tekst op het gedachtenisprentje van zuster Rosalia, de eerste der toegetreden religieuzen: *'En wanneer in 1835, zaliger Pastoor d'Hooghe voor het onlangs ingerichte Godshuis eenige dochters verkoos die door deugd en werkzaamheid het geluk der arme zieken en ouderlingen zouden behertigen, Rosalia, indachtig dat de liefde tot den naasten een teeken is voor voorbeschikking, was de eerste die aan de stem van haren herder beantwoordde'*[11]

In het Register van het Armbestuur van Lichtervelde lezen we:

'Dit klooster heeft zijnen oorsprong beginnen nemen de vijfden der maand Januari 1836, onder de zorge van zijne Hoogweerdigheid den Bisschop van Brugge en van zijne Eerweerdigheid Mijnheer Jacobus Emmanuel d'Hooghe, Pastoor van Lichtervelde, denwelken bij het geestelijk bestier als Directeur het weireldlijk op zig heeft genomen volgens eenen act door de leden van het Armbestuur geteekend den 12 December 1836.' En verder: 'Het gemeente en Armbesteur verpligten hun alle de onkosten van het voorgezeijd klooster te draegen en aan de zusters een behoorlijk onderhoud te verschaffen. De zusters zijn van hunnen kant verpligt een behoorlijke zorge te draegen en op te passen de ouderlingen, kranke en kinders die het Armbestuer daer in zullen plaetsen.'

Heemkundige kring Karel Van de Poele

11 Zuster Rosalia was in het klooster getreden op 5 januari 1836 en overleed op 9 februari 1887.

Er dient dus wel onderscheid gemaakt te worden tussen het godshuis, eigendom van het Armbestuur, en de kloostergemeente van de Zusters van Liefde van de H.Jozef, die in dat godshuis actief waren.

Het eerste deel van het godshuis was reeds geopend vooraleer de kloostergemeenschap (1836) bestond. In 1834 zijn reeds 2 pensionairen of kostgangers aanvaard, die naar vermogen voor hun onderhoud betalen, naast 20 behoeftigen.

Zij worden verzorgd door de hogergenoemde jonge dochters, die twee jaar later aan de basis zullen liggen van een nieuw klooster.

De anonieme schrijver van De Veldbloem looft dit initiatief als volgt: 'Wat geluk thans voor de arme ouderlingen, waar men die menschenverpachting heeft afgeschaft en ze vervangen heeft door het oprichten van eene schuilplaats, van een godshuis, alwaar zij door liefderijke handen van kloosterzusters zijn verzorgd.'

In 1839 telt het gesticht 58 bewoners, 28 mannen en 30 vrouwen. 1869 kent een hoogtepunt met 128 bewoners: 51 mannen, 62 vrouwen en 15 wezen.

In 1898 vermeldt De Veldbloem:

'Aan de dienst van 't godshuis zijn er 16 zusters gehecht, waarvan er 2 uitsluitelijk tot den dienst van 't weezenhuis zijn geschikt. Vier andere zusters zijn bijna aanhoudend op de gemeente in werkzaamheid; zoodanig dat er maar wezentlijk 10 zusters zich met de dienst van 't eigenlijke godshuis kunnen bezighouden. Al die zusters doen dienst voor nieten, zonder de minste vergelding, tenzij kost en kleeren... De vier ziekendiensters der gemeente gaan werken in daghuren, aan een frank daags; dat is voor 's nachts gelijk bij dage, nogthans is die frank niet voor hen, maar hij is voor 't godshuis, bijgevolg voor de gemeente'.

En verder

'Het is ook tijdens die werkzaamheden vooral in den tijd van besmettelijke ziekten, dat zij aan ons volk van onschatbare weerde zijn. Meer dan eene zuster hebben wij als slachtoffer van hare zelfopoffering zien vallen en sterven. Door typhus ziekte aangedaan welke zij in huizen bij 't verzorgen der zieken hadden betraapt, stierven zuster Aldegonde in 1878 in den ouderdom van 33 jaren; zuster Ligorie ten jare 1881 in de ouderdom van 30 jaren en zuster Margarita ten jare 1885 in den ouderdom van 26 jaren. Wij hebben ze aan 't werk gezien op de Pampoenhoek en Kwakkel, al waar ten dien tijde de besmettelijke typhus ziekte ten hevigsten woedde. Niemand, tenzij de zusters en een priester, durfde de huizen binnen treden'.

De groei van de kloostergemeenschap wordt niet geremd en volgt de aangroei van het getal behoeftigen en begoede gasten. Bij de eeuwwisseling (1899-1900) zijn er 24 religieuzen voor 67 armen ten laste van het Armbestuur en 32 betalende kostgangers. Van de meeste zusters zijn de namen bekend gebleven. Het zijn:

Heemkundige kring Karel Van de Poele

Kloosternaam	Wereldlijke naam	Overleden
Moeder Marie	Godelieve Jacobs	1904
Zuster Maria-Theresia	Nathalie Claerhout	1908
Zuster Aloysia	Sidonie Vincke	1906
Zuster Antonia	Johanna-Theresia Jacobs	1916
Zuster Barbara	Maria-Theresia Vanhaelemeersch	1903
Zuster Maria	Vincentia Rosalia Delavie	1901
Zuster Clara	Maria-Ludovica Denolf	1924
Zuster Seraphina	Leonie Decock	1915
Zuster Marie Alphonse	Leonie Mommerency	1940
Zuster Coleta	Elodie Vereecke	1914
Zuster Margarita	Philomena Volcke	1918
Moeder Marie-Hélène	Clementine Titeca	1942
	Emma Cornette	
	Marie Delaere	
	Eugenie Debacker	
Zuster Vincentia-Maria	Hermenie Deleu	1963
Zuster Regina	Anna Cuvelier	1961
Zuster Ursula-Marie	Flavie Bert	1963
Zuster Francisca	Maria-Ludovica Vanbeveren	1909
Zuster Dominica	Melanie Rabaey	1909
	Rosalia Delaere	
	Alida Deschryver	
Zuster Ignatia	Celina Biebuyck	
Zuster Germaine	Celina Vergote	1935.

4.2 De kapel

Een klooster zonder gebedshuis is ondenkbaar. Daarom wordt in 1845 gestart met de bouw van een kapel. In 1850 wordt de eerste mis er gelezen. Het stemmige kapelletje zal in gebruik blijven in 1967 Niet alleen de kloosterzusters en de kostgangers van de instelling maar ook talrijke buurtbewoners gaan er ’s zondags naar de mis[12].

4.3 Het wezengesticht Roelens

De eerste grote uitbreiding van het godshuis wordt verwezenlijkt door het bouwen van het Wezenhuis Roelens. Ook hiervoor worden de Zusters van Liefde aangesproken. Zij geven gevolg aan een testamentair verlangen van de weldoener, dokter Roelens (°Tielt 29.09.1807 - †Lichtervelde 15.05.1856).

Heemkundige kring Karel Van de Poele

[12] Op zondag 23 april 1967 wordt er voor de laatste keer mis gelezen. De daaropvolgende zondag heeft de mis in de nieuwe kapel plaats.

Roelens overleed als vrijgezel en liet zijn bezittingen na aan de wezen. In zijn eigenhandig geschreven testament lezen we:

Grafplaat van Dr. Edward Roelens

'Ik ondergeteekende begeerende mijn laatste wens kenbaar te maken, hebbe volgende eigenhandig geschreven. Voor zooveel de wet toelaat, geef ik al mijn goed, meubel en immeubel voor arme weezen van beide geslacht toebehoorende aan Lichtervelde. Teneinde die arme weezen nuttig te zijn, zoude ik willen indien het mogelijk ware dat er bij middel van krooisen of kapitaal, een gesticht te Lichtervelde gevormd worde, dat het zoude bediend worden door eenige Religieuzen. Begeerende dat deze gift, zoohaast mogelijk vruchten drage, mag er niet meer dan zes jaar na mijne dood beloopen om het weezenhuis in voege te wezen. In de gift voor de weezen is er eene voorwaarde aan vast, te weten dat het kruis en arduin op mijne rustplaats gesteld, altijd zeer behoorlijk moet onderhouden worden[13].

Hieruit besluiten we dat het weeshuis ten laatste in 1862 moest voltooid zijn. Een naamlijst van de wezen vermeldt ten andere dat op 26 december 1861 de eerste knechtjes-wezen binnenkwamen. Later werden ook meisjes-wezen opgenomen. Het totaal aantal wezen is zelden boven de 20 geweest.

Door omstandigheden gedwongen wordt het wezengesticht in 1953 gesloten. De kinderen die er de laatste tijd vertoeven -nog twaalf het laatste jaar- zijn echter geen echte wezen meer, maar kinderen uit diverse probleemgezinnen. Na het schooljaar 1952-53 worden zij door familie her en der opgenomen of vinden zij onderdak in een andere instelling. Hiermee eindigt dan ook de opdracht die dokter Roelens destijds aan de Zusters van Liefde van de H. Jozef toevertouwde.

Heemkundige k

13 Wie vertrouwd is met de middengang van het kerkhof moet toegeven dat het graf ook nog vandaag in heel behoorlijke staat verkeert.

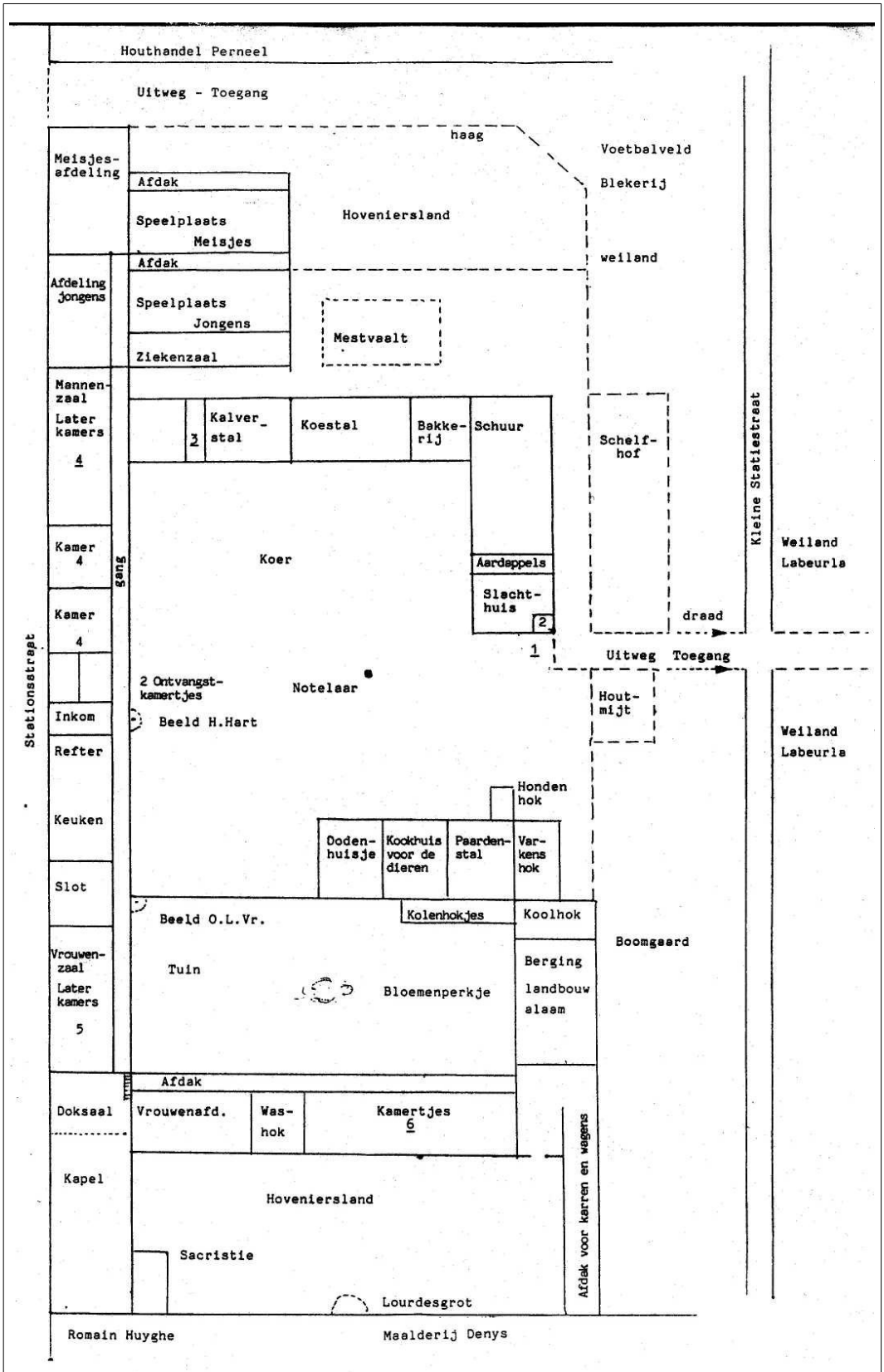

In de jaren 1950 was het ouderlingengesticht met bijhorende boerderij en wezengesticht uitgegroeid tot een groot complex (Grondplan uit Van "oude-Manhuys" naar Godshuis, door Georges Vandewalle).

Lichtervelde is de namen van beide personen die aan de grondslag liggen van het hele complex ook vandaag nog niet vergeten. De straat die in 1967-'68 werd aangelegd om de Statiestraat met de Burgemeester Callewaertlaan te verbinden en die toegang verleent tot het nieuwe rusthuis, werd naar deze grote weldoener Dokter Roelenslaan genaamd. Wanneer in juni 2000 op de plaats waar zich ooit het tehuis voor het jonge grut bevond, moderne service-flats voor bejaarden ingehuldigd worden, krijgt dit complex de naam van de grondlegger van het rustoord Sint-Jozef: Residentie d'Hooghe.

Lichtervelde — Het Weezengesticht. — "Roelens".

Nu 2746 — Héliotypie De Graeve, Gand

4.4 70 jaar beheer door de religieuzen

In 1900 komt vanuit het klooster, via de overste Moeder Marie (Godelieve Jacobs), het voorstel om het godshuis door het klooster zelf te laten beheren. De brief, met daarin het voorstel, wordt voor het eerst voorgelegd in de zitting van de C.O.O. op 2 november 1900 en krijgt een negatief antwoord:

'De Commissie der Burgelijke Godshuizen: Gezien de brief van de Moeder Overste van het Godshhuis St.Joseph dezer Gemeente, waarbij zij vraagt dat de Commissie eenen door haar gedanen voorstel zoude aanveerden aangaande onze overeenkomst volgens welke dit Godshuis en deszelfs beheer geheel zou overgelaten worden aan gezeide Moeder Overste, voor den duur van tien jaren en volgens welke gemelde Commissie aan haar eene vergoeding per dagen per hoofd zouden moeten betalen voor al de personen die krachtens de overeenkomst of door de Commissie geplaatst zijn; overwegende dat de huidige toestand van het Godshuis, dezelfde sedert zijne stichting in 1836, nooit bezwaren opgeleverd heeft en dat niets zulke wijziging noodig maakt; besluit éénparig dat het onnoodig is dien toestand te veranderen en diensvolgens gemelden voorstel niet te aanveerden.'

Onder voorzitterschap van Burgemeester Vermeersch wordt het voorstel van 2 november 1900 nog eens naar voor gebracht in de zitting van 9 oktober 1902. Er zijn drie stemmen voor en drie tegen, zodat het voorstel weer niet wordt aangenomen.

Een derde poging gebeurt in 1903. Met drie stemmen tegen één wordt het voorstel eindelijk goedgekeurd. Er wordt een overeenkomst opgemaakt tussen de Burgerlijke

Heemkundige kring

Godshuizen van Lichtervelde enerzijds en de zusters Godelieve Jacobs (Moeder Marie) en Nathalie Claerhout (zuster Maria-Theresia) anderzijds.

Pas in 1973 komt het beheer van het rustoord opnieuw in handen van de Commissie van Openbare Onderstand (C.O.O.).

Residentie d'Hooghe in de Dr. Roelenslaan

Inmiddels werd het klooster voor nieuwe uitdagingen geplaatst, met vérstrekkende gevolgen.

Heemkundige

4.5 Aalbeke

De Eerwaarde Zusters van Liefde van de H.Jozef blijven niet bij hun eerste doel, maar gedwongen door omstandigheden, leggen zij zich weldra ook toe op het onderwijs en de opvoeding der kinderen. Er komen voortdurend nieuwe zusters bij, zodat de kloostergemeenschap nieuwe uitdagingen aankan. In 1881 zijn er 14 zusters in het klooster.

Aalbeke bij Kortrijk heeft onder de schoolstrijd van 1879-83 broodnodig een vrije katholieke school. De zusters van 't godshuis van Lichtervelde, met goedkeuring van de bisschop, nemen het op zich om in Aalbeke dergelijke school op te richten. Na het aankopen van grond (1881) en het bouwen van schoollokalen en een huis voor de zusters, worden op 19 oktober 1882 twee zusters naar de affiliatie gestuurd, nl. zuster Philomena als overste en zuster Joanna Francisca. Kort daarna volgen nog twee zusters om de school open te houden. Vanaf 1883-84 worden jongens aanvaard als interne leerlingen. De formule slaat aan, want rond 1935 zijn er jaarlijks niet minder dan 150 jongens beneden de 11 jaar, die daar als pensionair verblijven.

Tot na de stichting van de Aalbeekse kloosterschool in 1882 en van het Sinte Rosaliarustoord in 1902, blijft het godshuis van Lichtervelde het moederhuis van de zusters. Met de verkiezing van zuster Philomena (Aalbeke) als algemene overste komt hier verandering in. Op 24 november 1904 wordt het moederhuis overgebracht naar Aalbeke. 'Het gebeurt al eens dat een kind boven het hoofd van Moeder groeit, de bloei van het klooster heeft het ten andere bewezen', schrijft De Rousselaersche Bode.

4.6 Rusthuis Rosalia

In 1900 breekt voor de zusters een nieuwe periode aan. Ze richten een eigen bijhuis op in de Koolskampstraat. Het oorspronkelijke St. Jozefsrustoord behoort aan het Armbestuur toe, maar het Rosaliagesticht is eigendom van de kloostergemeenschap.

Het Rosaliagesticht, kort na de oprichting

De oorsprong van deze nieuwe instelling is te vinden in de thuisverpleging van zieken en stervenden die de Zusters van Liefde van de H. Jozef een tijd lang op zich namen. Zo verpleegde Zuster Clara (Marie-Louise Denolf) commissaris Frederik Delafontaine en diens zuster Rosalie. Uit erkentelijkheid mochten de zusters een goed werk aanbevelen, met de belofte dat zij het zouden laten uitvoeren. Voor 1.200 Fr koopt het godshuis van commissaris Delafontaine en zijn zuster 3 gemete grond in de Koolskampstraat en bouwt daarop een klooster. Mits de milde steun van voornoemde personen kunnen klooster, en rusthuis voor bejaarde pensionairs afgewerkt worden.

Bij het overlijden van weldoenster Rosalie Delafontaine, twee jaar na de stichting, wordt alles volle eigendom van de zusters. Het nieuwe klooster wordt naar haar genoemd.

Op 16 mei 1902 wordt het Rosaliagesticht geopend. Zuster Helena, die overste van dit bijhuis wordt, en twee medezusters uit het godshuis nemen er hun intrek, samen met 30 kostgangers. Het wordt tevens op die dag ingezegend door pastoor Desmet.

Bij de oprichting van de kloostergebouwen wordt meteen een kapel gebouwd. Het zal echter nog duren tot 8 juli 1920 vooraleer het H. Sacrament er mag bewaard worden. De pensionairs voelden er zich goed thuis, hetgeen te merken is aan hun inbreng door ondermeer de missen te verzorgen met orgelmuziek, plaatsen van een kerststal enz. Gezien de betrekkelijke welstand van de rustoordbewoners en de navenante verzorging, kreeg het Rosaliagesticht in de volksmond het etiket van Het Vettekot opgeplakt

Over deze inrichting verschijnt in een streekkrant uit de jaren 1930 het volgende relaas:

'De groote vrijgevendheid van Rosalia De la Fonteyne, dochter van Joannes en Clara De Geest, geboren te Lichtervelde en de toename van kloosterzusters mieken een nieuwe uitbreiding mogelijk. En zoo begon men in 1900 op de eigendommen van Rosalia Delafontaine, langs de Coolscampsche kalsijde, met de bouw van het zoo wel ingericht en schoon opgetrokken Rosaliagesticht, zoo genaamd naar de naam van de geefster en om denzelfden reden prijkt boven de hoofdingang het beeld van de H.Rosalia.

Dit gesticht werd gebouwd uitsluitend om pensionairs, zowel mannen als vrouwen te huisvesten. De schoone voorgevel met twee gelijke zijgevels, waartusschen een schoone kapel is opgetrokken, maken er het verblijf aangenaam. De achterkant is ingenomen door de gebouwen van de meegaande hofstede.'

4.7 Het reilen en zeilen van Ste Rosalia

Het duurt niet zo lang of de gelegenheid doet zich voor om twee gemete (ca. 88 are) grond bij te kopen van de heer Debaene te Lichtervelde. Daar de opbrengst van de boerderij een deel van de bestaansmiddelen uitmaakt, wordt deze kans gretig aangenomen. Er wordt nog een gemet weiland gekocht aan de heer Goddyn om een uitweg te hebben langs achteren. Op 9 oktober 1942 wordt opnieuw aan uitbreiding gedaan: 3 loten grond, namelijk de voorgrond, 15 are groot, gelegen tussen het rustoord en de brouwerij Bevernagie en een partij achterland van 24.56 are worden onderhands gekocht van weduwe Feys uit Beveren a/d Ijzer.

Odiel Deschepper komt zich als landbouwer op 27 maart 1945 in het rustoord vestigen.

Na 1918 tot Pasen 1930 worden 3 lokalen en een deel van de hofplaats afgestaan aan 'de knechtenschool, die elders geen behoorlijk onderkomen kon vinden'.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

Gedurende W.O.II, bij 't begin van het schooljaar 1942-43 geven de Zusters Paulinen daar les aan vier leerjaren uit hun school. Ook het vierde leerjaar van de gemeentelijke jongensschool krijgt er een onderkomen.

We keren nog even terug naar de twee kloosterhuizen van de Zusters van Liefde te Lichtervelde. Na de uitbreidingen brak Wereldoorlog I uit. Tijdens de oorlog 1914-18 en in mindere mate gedurende WO-II (1940-45) werden lokalen van het klooster en van het wezenhuis en de kapel ingenomen door het Duitse leger. De wezen kregen dan onderdak in het Rosaliagesticht, in de Veldschool en ook in de pastorij. Ook andere dorpskinderen kregen daar tijdelijk onderwijs.

Op 13 oktober 1931 vierden zes zusters hun zilveren jubileum. Het waren de zusters. Alphonse, Germaine, Vincentia, Regina, Ursula en Bernarde. Op 17 augustus 1954 zal men, maar dan in het Rosaliagesticht, de gouden jubilea vieren van de zusters Vincentia, Regina, Gerarda en Ursula.

Het St. Rosaliagesticht heeft in totaal vijf zusters-oversten gekend:

1. Zuster Hélène (Clementine Titeca uit Voormezele);
2. Zuster Raphaëlle (Maria-Louise Vanhoenackere uit Marke);
3. Zuster Marie-Michelle (Elisa Defossez uit Aalbeke);
4. Zuster Blanche (Godelieve Haeghedoorn); en
5. Zuster Godelieve (Godelieve Vandenbroucke uit Meulebeke).

In 1963 maakten nog zeven zusters de communiteit van Sint-Rosalia uit. Het waren:

1. Zuster Maria Celina (Moeder Godelieve of Godelieve Vandenbroucke);
2. Zuster Raphaëlle (Marie-Louise Vanhoenackere), vroegere overste;
3. Zuster Bernarde (Alida Deschryvere);
4. Zuster Therese (Julienne Denuce);
5. Zuster Gerarda (Baldwina Talman);
6. Zuster Linda (Suzanne Maeyen); en
7. Zuster Monica (Maria Dumortier).

Heemkundige kring Karel Van de Poele

4.8 Fusies

Niets blijven duren. Op 8 september 1955 worden de gemeenschappen van de Zusters van Liefde van de H. Jozef in Lichtervelde en Aalbeke opgeslorpt door het klooster van de Zusters van Liefde van Maria van Heule. Na deze fusie wordt beslist het Rosaliagesticht te verkopen. Het gebouw zal gesloopt en de grond verkocht worden als bouwpercelen. Voor de kostgangers wordt zo goed als mogelijk naar een ander onderkomen gezocht. De vier zusters, die daar nog in het klooster zijn, namelijk moeder Godelieve, zuster Gerarda, zuster Linda en zuster Monica maken op 24 juni 1969 de overstap naar het pas gebouwde O.C.M.W.-Rusthuis, Huize Fabiola, van St.Andries-Brugge. Slechts zes pensionairs van Rosalia kunnen met hen mee.

In Lichtervelde blijft een dankbare herinnering over.

Een dagbladknipsel vermeldt op 25 januari 1974: ‘Het Sint-Rosalia-rustoord wordt afgebroken te Lichtervelde.’ Wij nemen hier integraal het bericht over.

‘Men is volop bezig aan de afbraak van het Sint-Rosalia-rustoord in de Koolskampstraat te Lichtervelde. Bij het begin van de week is men gestart met de afbraak van de bijgebouwtjes achteraan en met de beide zijvleugels, die nog maar half overeind staan. De aannemer lijkt korte metten te zullen maken met wat eens een tehuis was voor ouden van dagen. Op een week tijd is het rustoord bijna voor de helft met de grond gelijk gemaakt zodat te voorzien is dat het gebouw ruimschoots binnen de gestelde termijn (30 maart) zal afgebroken zijn. Intussen heeft ook het stormweer een handje toegestoken voor de aftakeling van het gebouw en begint het zelfs al een beetje gevaarlijk te worden in de omgeving van de werken.
Na de afbraak zal er ongeveer 2.50 ha bouwgrond vrijkomen en bouwklaar gemaakt worden. Daarop is dan een verkaveling gepland van een 45-tal huizen. Het wordt een residentiële wijk met alleenstaande villabouw. De electriciteitsmaatschappij EBES denkt er zelfs aan om er een modelwijk van te maken op het gebied van electrisch comfort.’

Na het aanleggen van de Rosalia-wijk werd de gevelsteen uit het voormalig gesticht, met de naam H.Rosalia, als gedenksteen geplaatst op de hoek van de Koolskampstraat met de Rosalialaan.

4.9 Heule

Op 8 september 1955 wordt het klooster van de Zusters van Liefde van de H. Jozef geaffilieerd met de Zusters van Liefde van Maria te Heule. De nieuwe situatie heeft geen grote gevolgen op het dagelijks leven van de kloostergemeenschap. In 1963

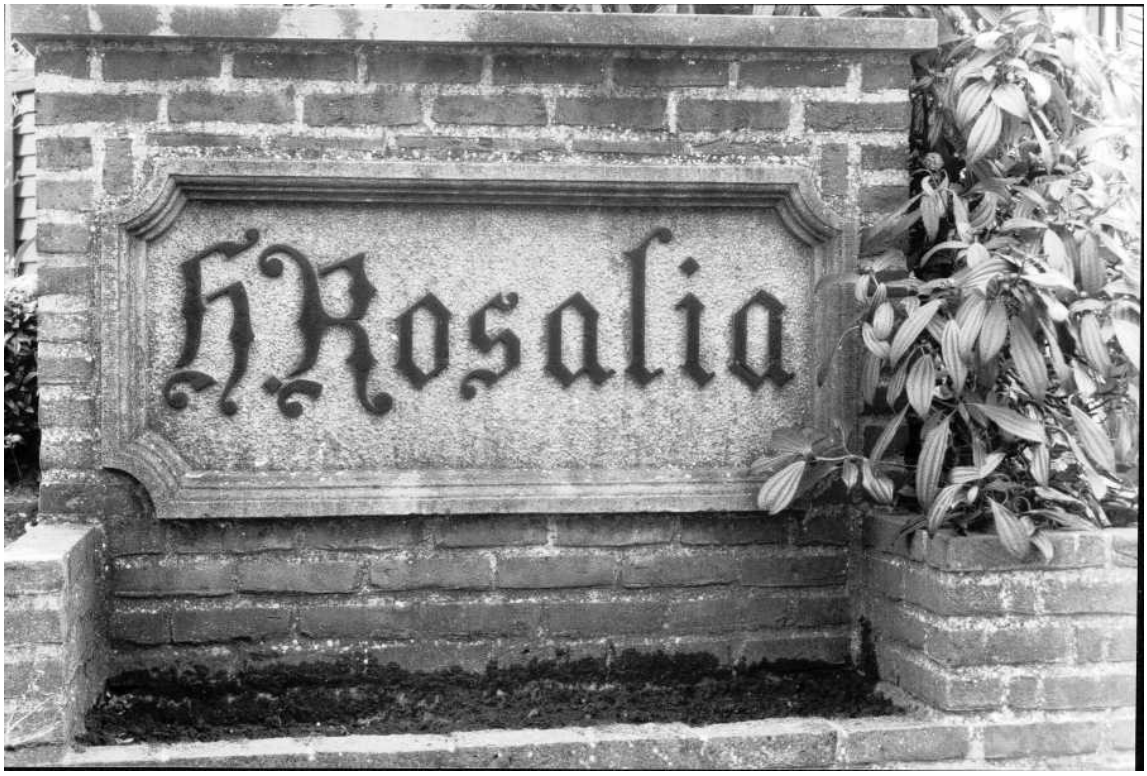

Deze naamsteen uit de sloop gerecupereerd, herinnert aan het voormalige gesticht.

Karel Van de Poele

vieren nog twee zusters van het St.-Jozefsrusthuis hun diamanten jubileum, namelijk de zusters Ursula en Vincentia, terwijl zuster Ignatia haar gouden jubileum viert.

Inmiddels wordt een nieuw rustoord in Lichtervelde aanbesteed (1962) en toegewezen voor de som van 6.001.601 Fr. Het wordt gebouwd op grond van de C.O.O., in gebruik genomen op 28.04.1967 en vervolgens ingehuldigd op 08.07.1967. Hierdoor verdwijnt grotendeels de bijhorende boerderij.

Inmiddels komt ook een einde aan de beheersperiode van de zusters. Vanaf 1973 wordt het rusthuis door het O.C.M.W. overgenomen. Tot 1974 konden de zusters nog personeel aanwerven, daarna gebeurt dit officieel na stemming door de leden van de Commissie.

Vier Moeder Oversten hebben in het nieuw rusthuis nog gewerkt. Het zijn:

Deze gedenkplaat herinnert aan de inhuldiging van het nieuwe O.C.M.W-rusthuis

O.C.M.W.-Voorzitter Michel Callewaert tijdens zijn toespraak, aandachtig beluisterd door Mgr. Emiel-Jozef de Smedt en Pastoor-Deken Antoon De Meijer.

1. Zuster Maria-Theresia (Jeanne Debaveye) van 24.08.1959 tot 28.03.1974 (8 jaar in het godshuis en 7 jaar in het nieuw rusthuis);
2. Zuster Marie-Joséphine (Marthe Vermoortele) van 28.03.1974 tot 21.07.1978;
3. Zuster Maria-Berlindis (Therese Mayens) van 18.11.1978 tot 26.08.1979; en
4. Zuster Maria-Gregoria (Agnes Vercruysse) van 13.10.1979 tot 31.10.1991.

In 1988 herdenkt de kloostergemeenschap van Heule luisterrijk haar 150-jarig bestaan. In juli van hetzelfde jaar leidt deken Johan Goemaere een dankviering in het rusthuis te Lichtervelde.

Van 1806 tot op vandaag hebben de kloosterzusters deel uitgemaakt van de Lichterveldse samenleving. Straks twee eeuwen lang en ononderbroken. Uit de dorpsgemeenschap zijn ze niet meer weg te denken. Hun dubbele opdracht, ziekenzorg en onderwijs, hebben zij steeds op een eigentijdse manier waargemaakt: de thuisverpleging van zieken in de beginjaren, later de kantwerkschool, de aangenomen meisjesschool, het ouderlingengesticht en bijhorend weeshuis Roelens, het Rosaliagesticht, de Veldschool, en recent het Wit-Gele Kruis. Hun aanpak was kordaat, hun optreden bescheiden, gelovig en menslievend.

Aan beide kloostergemeenschappen zijn de Lichterveldenaars veel dank verschuldigd

De foto werd genomen in de kapel van het rusthuis tijdens de misviering bij het het 150-jarig bestaan van het klooster van Heule.. We bemerken op de eerste rij, vlnr zuster Marie-Madeleine Staelens, (°2 mei 1929 verbleef in het rusthuis van 10 juni 1976 tot 31 oktober 1991), zuster Gabrielle (Marie-Louise Notebaert °27.02.1924, verbleef van 1960 tot 31.10.1991 in het rustoord) en zuster Maria-Gregoria (Agnes Vercruysse, °14.05.1928, verbleef in het rustoord van 1979 tot 31 oktober 1991). Hieruit valt af te leiden dat de zusters definitief (?) het rusthuis verlaten hebben op 31 oktober 1991.

Heemkundige kring

5 Bibliografie

5.1 Archieven

Privé-archief v/d E.E.Z.Z. Paulinen te Lichtervelde.

Archief v/h OCMW Lichtervelde.

5.2 Publicaties

De Veldbloem - diverse nummers 1900–1914.

De Rousselaersche Bode - diverse nummers 1919–1940.

Bruyneel, G. e.a.: Volkstelling 1814 Torhout-Lichtervelde, Brugge, Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, 1996.

Devogelaere, Jozef: De slechte jaren 1840–1850 in het arrondissement Roeselare-Tielt, Roeselare, ACV, 1980.

Goddeeris, John: De Burgersschool in Roeselare, Vichte, Van Overbeke, 1996.

Haeghebaert, L. e.a.: 100 jaar Onderwijsgeschiedenis van de 'Veldknappers', Lichtervelde, Heemkundige Kring Karel Van de Poele, 1999.

Lermyte, Dr. J.-M.: Voor de ziel van het kind, Brugge, Westvlaams Verbond voor Heemkringen, 1985.

Heemkundige kring Karel Van de Poele